لیلی دښته

سترګو لیدلی حال

لیکوال

محمدا جان پا

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم	:: ليلى دښته، سترګو ليدلى حال
ليکوال	:: محمداجان يار
خپرونکى	:: د پښتونخوا د پوهنې دېره ـ پېښور
چاپ وار	:: لومړى
چاپ نېټه	:: 1383ل/2004م
چاپ شمېر	:: 1000 ټوکه
کمپوزر	:: شفق

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرانو لوستونکیو !

زمونږ د ګران هېواد تېرې ناخوالې او ځینې ژوندۍ کیسګې راته رڼې رڼې ګوري. باور وکړئ، چېرې د لیکوالۍ پخوا نه وم ورغلی. یوازې به مې شعرونه کله ناکله لیکل، خو د کله نه چې دا پېښځه ویشت کلنه غمیزه پیل شوې ده، زه بې دې ته اړ ایستی یم، چې د خپل هېواد او ولس د پېښو خام انځور په کاغذ اوباسم.

د لیکوالۍ لوړ هنري انداز نه لري، خو صرف یوازې ستاسې نظر د لیلی دښتې ته اړوم. کومې زیاتې خبرې پکې نشته دی، د شمس الدین اکا د سترګو لیدلی حال دی.

ستاسې د وطن د لیلی په دښته کې.

محمداجان یار

کولن، جرمني

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاجي ګل تازه له وطن نه راغلی و. سترګي مشي مې ورسره وکړه، د کلي نور خلک هم د هغه سترګي مشي ته راغلي وو. ماته يې په غوږ کې وويل: دا خلک چې ولاړل، بيا به درسره خبرې وکړم. وړاندې د کټ لنګې ته مې تکيه وکړه، ناستو کسانو خپلو کې ډېر څه سره ويل. ماته تمه پيدا شوه، زړه کې مې له ځان سره ويل: لکه چې حاجي ګل نوې کيسې له ځان سره راوړي دي. چا راته د چای پياله ونيوه او يو غړپ مې ترې وکړو. مخکې راغلي کسان وار په وار پسې وتل، ترڅو چې ټول ولاړل. هغه له دروازې نه په منډه راستون شو، په دوه ګامه زما خواته راورسېد، لومړی مې ترې پوښتنې د هغه د کورنۍ د غړو وکړه. خوله يې ونيوه، د روغ ناروغ سم ځواب يې رانه کړ.

ما وې: څنګه غړه کنده شوې خبره کوه، هو رښتيا تا ويلې دا خلک ولاړ شي بيا به درته يو څه خبرې وکړم. هغه څه خبرې دي؟

هغه لومړی سوړ اسويلی ويوست، لږ غلی شو بيا يې داسې وويل:

د ويلو کيسې نه دي. زه خوا ته ورنږدې شوم، ما وې اوس به بيا څوک راشي، هله ماته کيسه کوه. ويلې قسم دې ماته چې چا دغه کيسه کوله، د سر ويښتان مې نېغ ودرېدل ده وی. جلال اباد کې دا يوه اوونۍ مخکې زموږ د يوه خپلوان دوکان مخې ته د سپينې ږيرې يو سړی چوپ ناست و. زه په ډېر ادب سره د هغه خواته ورنږدې شوم، ما وې کاکا جانه د کوم ځای يې؟.

هغه يو لاس په امسا ايښی و، ويلې بچيه زه د مومندرې يم، خو په مزارشريف کې مې مځکه او کورشته دی. د سپين ږيرې زړه ډک و، سم راته راګويا نه شو. زه ورنږدې شوم، ورته ومې ويل: کاکا جانه که تکليف درته نه وي، ټوله کيسه راته وکړه. ده ويلې وړوکی وم، مور مې پخوا له ځان سره بيولی وم، پلار مې څو کاله پخوا ترکستان ته تللی و، زه او مور مې پسې وروسته ولاړه.

وزير محمد ګل خان مومند دې خدای وبښي، ډېر پښتانه يې قطغن زمين، مزار شريف، کندز، بغلان او پلخمري ته انتقال کړي وو. شبرخان ناشر، نازکمير دوی کندز اباد کړی و، هغوی هم پښتانه ورانتقال کړي وو. شاړې مځکې ابادې شوې وې، پلار مې دې الله په جنت کړي، ويل به يې لومړی دا ټول کندز شاړ او ځنګل زار و. د وخت په تېرېدو سره ورته خلک راتلل او شاړې مځکې يې ابادولې. تاجکو، ازبکو او لږه کيو ترکمنو هم پکې ځای پرځای کلي ودان کړل. لارې او سړکونه ويستل شول، د خلکو تګ راتګ زيات شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بچې مور مې راتـه ويلې ايلـه د دري کـالو بـه وې، چې د (لتـه بنـد) پـه لاره پـه يـوه زوړ واگـون گـاډي کې پلخمري تـه پـه دوه شپو او دوه ورځـو کې ورسـېدو او دا يې هـم ويـل، چې پـه زياتـه لاره بانـدې مې پـه خره وړې وې. د هغې وخت سړکونه خو د نن پـه شان نـه وو ، دلتـه بند او د واب مـيخ زريـن لارې خو پـه غرونـو کې پـه کړپـو او کړنگونـو کې تللې وې. پـه زيـاتو ځـايونو کې بـه خلـک لـه مـوټر نـه کوزېدل او پخپلـو پښو بـه تلل. پـه څو شپو ورځـو کې بـه قطغـن تـه واوښـتل. پـه دغـو مځکـو کې تـگ راتـگ ځکـه سخت و ، چې شرمخانو او لېوانـو بـه خلـک داړل. د خلکـو تـگ راتـگ ډلـه ييـز و ، څو تنـه بـه سره يوځـای کېـدل بيا بـه لـه يـوې سيمې نـه بلې سيمگې تـه تلل. وروستـه بيـا يـو نـيم گـاډی (مـوټر) پيـدا شو. سړکونه ووهـل شـول، د خلکـو لېږدېدنـه لـږه اسـانه شـوه. بچـی زمـا لـږ لـږ يـاد يږي، چې لـومړی مـوږه پـه پلخمـري کې اوسـېدلو. زه چې کلـه رابـوټکی شـوم، پـه ښو بـدو وپوهـېدم، پـلار مې پـه حق ورسـېد. هغـه مې مومنـد درې تـه راوړ، څـه مـوده پس مې مـور مړه شوه ، هغـه مې هـم خپلې هـديرې تـه راوړه. څـه پيسې مې چې درلـودې، د مـور و پـلار پـه مړينـه کې ولگـېدې. زه لـه يـوه ورور او دوه خوېندو سره پـاتې شوم. لـه بغـلان نـه مو کنـدز تـه د تلو نيت وکړ. پخپلـو پښو تـر کنـدوزه ولاړو. پـه دوه ورځـو کې تـر کنـدوزه ورسـېدو. مـوږ پـه کنـدوز کې پـوره يـو کـال تېـر کړ. د خلکـو سره بـه مې د شاړو مځکـو پـه ابـادولو کې کـار کـاوه. هغـوی بـه غلـه دانـه راکولـه، يـو کـال وروسـتـه بيـا مزارشـريف تـه کـډه شـوو. د منـې شپې ورځـې وې، هـوا مـخ پـه يخېـدو وه، هلتـه مـو يوځـای او بـل ځـای شـپې ورځـې تېرولـې، ترڅو چې يـوه وطنـدار لـه ځـان سره شـولگرې تـه بوتلـو او هلتـه مـو واړول. پـه دغـه وخـت کـې مـې ورور زلمـوټی شـوی و ، خوېندې مې لا وړې وې.

څو کالـه مې لـه يـوه اربـاب سره کـار کـاوه. ورور مـې هـم راسره پـه کـار کې بوخت و. هلتـه د نـاقلينو لـوی کلـی ابـاد شـوی و. شـاوخوا نـور د پـښتنو کلـي ابـاد شـوي وو. هـر چـا ځانتـه مځکـه اخيـستې وه، باغونـه جـوړ شوي وو ، هـره خـوا ښـه شـنه ښـکارېده. پـه درې کـالو کـې مې يو څـه پيسې پيدا کړې، مځکـه مې واخيـستله، مـا هـم ځانتـه کـلا جـوړه کـړه. د کـلا مخې تـه مې بـاغ او باغچـه جوړه کـړه. ځانتـه مې واده وکـړ. ورور تـه مـې هـم کـوژده وکـړه. لـږه مـوده پـس مې څو اسـتحقاقه ځمکـه نـوره واخيـستله پـوره غلـه دانـه بـه کېدلـه. مالـداري مې ډېـره وه.

پـه دې وخـت کې يې رانـه اوبـه وغوښـتې ويلې: بچيـه کـه تکليـف کېـږي نـه، يـو کټـوری اوبه خو راکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما ورته یو جام اوبه راوړې، هغه په یوه ساه اوبه وڅښلې. جام مې ترې ونیوه، ما وې کاکا جانه ستا نوم څه دی؟

ده ویل خاورې شمس الدین.

ښه کاکا کیسه کوه.

ویلې: خدای ښه مالداري او زمینداري راکړه. وروړ ته مې داسې واده وکړ، چې دوه شپې او ورځې مجلسونه کېدل، خوېندې مې هم واده شوې، الله رابانديې ښې شپې ورځې راوستې. هغه لړ غلی شو، بیا یې وویل خو اوس.. ! زر زر یې سترګې ورپولې، په ږیره یې لاس تېر کړ، په دغه حالت یې زما شک پیدا شو، ما وې کاکا جانه ولې؟ اوس څنګه؟ هغه بیا خپل سر واړاوه راواړاوه، وې ویل بچیه ورک یې کړه، په اوس خبرو کې څه خوند نشته دی.

په دې وخت کې دوکاندار یوه پیاله چای ورته راوړ، ما ورته د چایو پیاله ورکړه، هن کاکا جانه دا چای وڅښه، خو اصلي کیسه به راته خامخا کوې.

هغه دوه درې ګوټه له پیالې نه وکړل، خپل څادر یې د کوناټې نه لاندې کړو، وې ویل:

په اوسنیو کیسو کې ټولې بدبختیګانې دي، ښه څه پکې نشته، په غېر له بدو پېښو نه. غوږ ونیسه اوس به درته یو ازې خپله کیسه او د سترګو لیدلی حال ووایم.

زما درته غوږ دی کاکا جانه، کیسه کوه.

بچیه بلا دې واخلم ربښتیا ده، چې د ظاهر شاه باچاهي ډېره ښه وه، ارامه ارامي وه، هر چا ښه هوسا ژوند درلود، دا خبرې نه وې، له داود خانی نه نیولې ان ترننه پورې یوه ورځ له بلې نه بدتره ده، جګړې دي، مرګونه دي، د کلیو او ښارونو ورانول دي، دا څه بدحال دی. موږ خو له پلار نیکه نه مسلمانان یوو، په همغه پخواني اسلام باندې مو ښه ټینګه عقیده ده. اوس خو هرڅه بدل شول، د طالبانو په وخت کې خو بیخي بل ډول کارونه وشول، ږیره لنډه ده، ږیره اوږده کړه. د اسلام دین یې په ږیره پورې غوټه کړو. اخر یې داسې کانې وکړې، چې د افغانانو تاریخ او فرهنګ یې په سین لاهو کړو د ټولې دنیا پام یې ځانته راواړااوه، نتیجه یې دا شوه، چې امریکا او انګرېزان یې راوخوځول او زموږ ملک یې پرې ونیو. په دې وخت کې یې شاوخوا پام وکړ، وې ویل: له ډاره څه نشو ویلی، زړونه مو له سړو وینو نه ډک دي. اصلي خبرې ته راځم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې میاشتې مخکې مــوږ د بلـخ پــه شــولګره کــې وو ، حــالات ورځ پــه ورځ رابانــدې خرابېـدل. جګـړه لـه یـوې ورځـې بلـې تـه ښـه تودېدلـه. امریکایـان او انګرېـزان چـې کلـه مزارشریف تـه راورسـېدل، پـه طالبـانو یـې سـور اور راښـکته کـړ. شـمالي ټولوالـه د دوسـتم ملېـشې د امریکـایي قـواوو سـره یوځـای پـه طالبـانو لاس پـورې کـړ، ښـار یـې لـوټې لـوټې کـړو ، ویـل کېـدل چـې امریکایـان بـې پنجـاه و دو د طالبـانو پـه مرکزونـو راغـورزوي. دغـه ظـالم شی چې یې استعمال کړو ، د طالبانو پیړمې وشلېدې. یره تـه بـاور وکړه کـه دغـه شـي یـې نـه وای اسـتعمال کـړی، د طالبـانو مـاتې ګرانـه وه. مرګونـه او جنګونـه کلیـو تـه راوغزېدل، د ګلیم جم او ربـاني ټوپـک والا پـه کلیـو راوختـل، د پـښتنو هـر کلـی بـه یـې امریکـایي فوځونـو تـه پـه ګوتـه کـاوه، ورتـه ویلـې بـه یـې چـې دا ټـول طالبـان دي. هغـوی بـه هـوایي بمونـه پـرې راغـورزول، د کلیـو بـې ګنـاه خلـک، ښـځې، ماشـومان او بوډاګـان بـه یـې قتل کړل. د پښتنو په کلیو کې څوک ژوندي نه دي پاتې.

یـوه ورځ مـې خپـل آس زیـن کـړو ، د یـوه خپلـوان پوښـتنې تـه تلـم. خپلـوان څـوک و ، خـو هغـه زمـا زوم و. ډېـر سـخت ټپـي شـوی و ، مـا وی چـې پوښـتنه یـې وکـړم. پـه سـره ډزه کـې لـه کـوره ووتلـم، د هغـه کـور پـه بالاحـصار کـې و. کلـه چـې زه هلتـه وررسـېدم، د بالاحـصار پـه کـلا سـخته جګـړه روانـه وه. زه پـه چـالاکۍ سـره د زوم کـور تـه ورسـېدم. د هغـوی لـه کـلا نـه تـور سرې راووتـې، پـام مـې ورتـه کـاوه ټولـو ژړل. زه لـه آس نـه کـوز شـوم، زر زر ورغلـم. پـه دروازه کـې مـې لـور مخـې تـه راغلـه، وارخطـا لـه ژړا نـه یـې سـترګې سرې اړولـې وې، هغـې سمدسـتي زمـا خواتـه رامنـډه کـړه او چیغـې یـې جـوړې کـړې، پـه غـېږ کـې مـې ونیولـه، مـا وی څـه خبـره ده؟

ویـل خبره لـه خبـرې نـه وتلـې ده، بهـادر خـان یـې نـن ښـخ کـړ، بچـي مـې حېـران پـاتې شـول. مـا وې دا څـه وای. پـه وارخطـايي سـره دننـه کـلا تـه ننوتلـو ، کتـل مـې چـې کـلا کـې څـو تنـه سړي او ښـځې سـره ناسـتې دي، یـو مـلا هـم پـه هـوجره کـې ناسـت دی، څـوک چـې نـوي راځـي، هغـه یـو د قران مجید سورت وایي او دوعا کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هوجره کې کښېناستم، څوک تلل او څوک به راتلل. په کلا کې ګڼه ګوڼه زياته وه. يوه سپين ږيري په جګ اواز وويل: وروڼو راځئ، چې اوس نورو شهيدانو ته ورشو. ټول خلک پاڅېدل، له يوه سړي نه مې پوښتنه وکړه، ما وې وروره نور هم څوک مړه دي؟ هغه ووې چې په بالاحصار کې او نورو کليو کې بې شمګره خلک بې وژلي دي. د ننه په بالاحصار کې مړي پراته دي، لا جګړه روانه ده، امريکايي او انګليسي قواوو د طالبانو بېخ ويستلي دی. طالبان خوځه کوې، د کليو بې ګناه پښتانه يې ټول قتل کړل. دا خلک د کلي نورو مړو ته ورځي. ما وې وروره زه به هم درسره ولاړ شم. هغه وې ولې نه راځه، چې ځو. هغه رانه زر پوښتنه وکړه، ويلې: وروره ته د کوم ځای يې؟ زه د شولګرې د لوی کلي يم. د اختر محمد د زوی بهادر خان پوښتنې ته راغلی وم، له بده مرغه چې په مړي يې راواوښتم. مونږ لا په خبرو کې وو، چې مخامخ په يوه کوڅه ور روان وو.

تلو تلو وړاندې يو جومات مخې ته راغی. ډېر خلک پکې راټول شوي وو، چا اودسونه کول، څوک په لمانځه ولاړ وو. موږ هم زر زر اودسونه تازه کړل، جومات ته ورننوتلو. د ماسپښين جمعه ودرېده، په پای کې ملا صاحب دوعا وکړه. ملا دا هم وويل: لاس پورته کړئ، چې الله تعالی له موږه دا شر پورته کړي. شهيدان دې خدای وبښي، هر څوک چې زموږه خاورې ته، زموږ خلکو ته په بدو سترګو ګوري، خدای دې پخپله خدايي سره واخلي. په اخر د دوعا کې ملا امام وويل: وروڼو د شهيدانو ليدو ته به ټول ورشو، وخت کم دی، چې د ښخېدو وخت يې رارسېدلی دی. ملا مخکې شو او نور خلک ورپسې شول، د جومات ترڅنګه يوه کور کې درې تنه شهيدان شوي وو. لومړی د هغوی ليدو ته ورغلو، دوعا مو ورته وکړه. د بيا د کلي په يوه وړاندې کوڅه کې شپږ تنه شهيدان شوي وو. د يو تن صورت روغ و، مګر نور پينځه تنه بيخي چنېدلي وو. له پېژند ګلوی نه وتلي وو. خلکو خپلو کې سره غلي غلي ويل: هغه نور مړي لا د دېنه هم زيات خراب شوي دي. ما له يوه نه پوښتنه وکړه: انډيواله نور مړي هم شوي دي؟

هغه راته په ډډه وکاته، ته لا نه يې خبر؟ ما وی نه نه وروره زه د بل ځای نه راغلی يم. سړي راته د کلي کوز سر کوڅې ته ګوته ونيوه، ويل: هغه لوړ چنار وينې؟ ما وې هو. د هغې چينار څنګ ته يوه ژوره سيمه کې يو کلی دی درويشت تنه پکې قتل شوي دي. ددغومره مړو ښخېدل څومره ګران کار دی. بيا مې بله پوښتنه ونه کړه، يوه شومه چې پښتانه يې تباه کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کلیو ټول مړي ان تر ماښامه د تورتم لګېدو پورې ښخ شول. زه ناوخته د لور کور ته وخوزېدم، تورتم لګېدلی و، چې د هغوی کلا ته ورسېدم. په دروازه کې څو تنه هلکان ولاړ وو، چې یو تن پکې زما لمسی و. هغه د ننه ننوېستم. هوجره کې خبرې اورېدل کېدې. سر مې ورد ننه کړ، چې کتل مې خپلوان څو تنه سره ناست وو. ټول پخپل ځای ودرېدل، ما ورته د مړو د ښخېدو کیسه تېره کړه. هغوی وویل: مور هم دا دی اوس ترې راغلو. ښه شو ټول مړي خاورو ته وسپارل شول. اختر محمد چې د 65 کالو سړی و. هغه هم لږه شېبه پس راننوت. یو بل خپلوان ورته ډوډۍ راوړه. په هوجره کې ناست کسان ډوډۍ ته کېښناستل. له چای او ډوډۍ نه وروسته ځینې کسان کورونو ته ولاړل، یوازې اختر محمد او واړه یې پاتې شول. تر نیمې شپې پورې مې هغوی ته تسلي او ډاډ ورکاوه. شپه مې ورسره سبا کړه، سهار وختي مې آس زین کړو او له هغوی نه مې رخصت را واخیست او د کور په لور مې آس قمچین کړ.

ماښام تېر خپل کلي ته ورسېدم. څنګه چې د لوی لارې نه د کلي په لومړۍ کوڅه کې مې آس ورو کړ او په کوڅه باندې مخامخ روان شوم. لا یوه ټوټه مزل مې نه و کړی، چې وړاندې د کوڅې په منځ کې د خلکو ګڼه ګوڼه وه، تورتم و د ځینو کسانو سره لاټینونه و. د کوڅې بل اړخ ته روان و. په یوه سړي مې غږ وکړ: وروره ودرېږه، یوه پوښتنه درنه کوم.

هغه پښه نیولی شو، ودرېد. زه خواته ورنږدې شوم. وروره څه خبره ده، په دغه کوڅه کې ډېر خلک روان دي؟.

ولې ته خبر نه یې؟

نه نه زه خبر نه یم، خیر خو دی؟ خیر چېرته دی، د ملک کاکا دوه زامن یې د شولګرې په دوکانونو کې وژلي دي.

له آسه کوز شوم، سمدستي مې زړه درزا پیل کړه.

وروره د کوم ملک، ددې کلي خو یو ملک دی نو !

ملک افسر خان نه پېژنې؟

دا څنګه؟ دا کله؟ په مغزو کې مې کړنګ وشو. هغه زما تره یادوې؟

راځه نورې خبرې پرېږده، خو سید اجان او میراجان یې نن ماسپښین دواړه وژلي دي، سبا ته یې ښخوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نور نو په ځان پوه نه شوم، سمدستي مې ځان ور ورساوه. آس مې په دېره کې وتاړه او زه د کلا دروازې ته ور روان شوم. دوه مره وارخطا وم، چې دوه ځلې د کلي دروازه کې راخطا شوم. پښې مې اړو پړ شوې، نزدې رالوېدلی وم. په دروازه کې ورننوتلم، د ښځو ژړا او ويرونه مې غوږ ته راورسېدل. د کلا په دالان کې خلک راجمع وو. پام چې مې وکړ، وړاندې برنډه کې دوه جنازې پرتې وې. ښځې ترې شا وخوا ناستې وې. تولو زه وليدم، چې ورروان وم. زما په ليدو د ژړا غږونه يو انګور جوړ شو. وارخطا وارخطا مې ځان ورورساوه.

د دواړو جنازو د شهيدانو د کټونو په بازوګانو مې لاسونه کېښودل او ورپرېوتم. بيا مې ځان ونه پېژانده، تر ډېره وخته پوره په کلا کې د ساندو او ويرونو چيغې پورته کېدلې. کاکا مې راغاړې وت، سلګو نيولی و. هر چا په زوره زوره ژړل. لږ لږ په ځان پوه شومه، د کټ بازو ته چا کښېنولم، زړه مې راټينګ کړو، اوښکې مې پاکې کړې، ايله دومره مې له خولې ووتل: دا څنګه چل شوی دی؟

کاکا مې په ژړغوني غږ وويل: بچيه دا يې ماسپښين د شولګرې په دوکانونو کې وژلي دي. د کلي نور کسان يې هم وژلي دي. په دې وخت کې له بيرون څخه يو تن راغی، داسې يې وويل: هديرې ته يې مړي راوړي دي، خلک په هديره کې راټول شوي دي، ناوخته دی دا مړي رااخلئ. خلک له دواړو جنازو نه تاو شول، ښځو او نرو د کورلوی وړو وير جوړ کړو. جنازې پورته شوې، د کلا تر دروازې پورې ترڅو چې جنازې وتلې، ويرونو کلا لړزوله. په بېړه سره جنازې له کلا نه ووتلې. د کلا په دروازه کې ښځې او ماشومان ودرېدل. د سيداجان او ميراجان مېرمنو خپل ويښتان شکول او چيغې يې وهلې، ترڅو چې دواړه جنازې يې له سترګو پناه شوې. جنازې په منډه منډه خلکو هديرې ته ورسولې. د هديرې په څنګ کې لوی ميدان و، نورې جنازې هم پکې ايښې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خدای مخلوق راغونډ شوی و ، سپین ږیري، تور ږیري، واړه ځوانان ټول د شاوخوا کلیو نه راغلي وو. د هدیرې په ورانده ګوټ کې ځای پر ځای تور سرې هم ښکارېدې. عمومي جنازه وشوه، یوه د سپینو جامو ملا د خلکو مخې ته ولاړ و ، وعظ یې کاوه. د وعظ په پای کې یې داسې وویل: ورونړو لاس پورته کړئ، الله ته سوال زاری وکړئ، ترڅو زموږ په وطن کې جګړه بنده شي. هر چا زموږه وطن وران کړو ، اخر امریکا راپسې راغله. زموږ په خوار اولس یې خپلې وسلې ازمېښت کړې. اوس پرې وار د امریکایانو او انګریزانو دی. کلي او ښارونه یې چې څه پاتې وو ، دوی په بمونو او راکټونو وویشتل. په دې لوټ شوي او تالا شوي ملک کې نور څه پاتې دي، چې دوی له موږه څه غواړي. خدایه څوک چې په موږه ظلم او ناروا کوي، له مخه یې تباه کړې. په دې وخت کې یوه تور ږیري سړي د ملا صاحب په غوږ کې یو څه وویل، ملا نورې خبرې د امریکا په باب ونه کړې، خوله یې ونیوله. یو حدیث یې تېر کړ ، نورې خبرې یې په نیولي غږ وکړې. د شهیدانو جنازه وشوه، خلکو مړي پورته کړل او هدیرې ته یې هر مړی خپل خپل قبر ته یووړ. مړي ښخېدل او د قبرونو په سر ملایانو په جګ اواز د خدای کلام آوراوه. هر ملا د زړه له اخلاصه مسئلې کولې. چا خاورې ده مولې او په قبر یې شیندلې. ځینو له ځانه سره پټ پټ د شونډو په سر کلیمې ویلې. چا د مړو د قبرونو له پاسه څادرې نیولې وې. د قبرونو ترڅنګه وړاندې د شهیدانو خپلوانې، تور سرې ښځې یو تر بله نژدې ناستې وې. د هرې ښځې پرمخ اوښکې روانې وې. د یوه قبر څنګ ته د ښځو د ډلې په منځ کې یوه ښځه نورو ښځو له لاسه نیولې وه، خو هغې ښځې چیغې او نارې وهلې. همدا یې ویل: خدایه په دوستم او امریکا تندر راوارتوې ! زما بچې یتیمان شول، الله کور مې وران شو ، خدایه ته خو د ظالمانو کور وران کړې. همدا یې ویل او ستونی یې بند شو ، اواز یې په ټپه ناست و ، بې خودې پرې راغله. نورو ښځو په غېږ کې ونیوله او پرې راټولې شوې، هدیره کې بده ورځ جوړه وه، ژړا او چیغې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هديره کې د ټولو خلکو شونډې وچې وې، له خلو نه يې اسويلي باديدل.

مړي ښخ شول، دوعا وشوه. وروسته بيا د هديرې په سپين ميدان کې خلک ودريدل او اخري دوعا او فاتحه وشوه. خلک له هديرې نه هرې خواته روان شول. په ټولو کليو کې يو شان خپګان و، د شپې له خوا د بالاحصار په کلا تو ده جګړه روانه وه. ډېر طالبان دننه په کلا کې بند پاتې وو او مقابله يې کوله. تسلميدو ته يې غاړه نه ايښوده. له شمالي ټلوالې او امريکايانو سره په سخته جګړه اخته وو. له دواړو خواو نه مړي زخميان کيدل. ځينې مړي زخميان به کليو ته راچليدل، په بالاحصار څو ورځې جګړه کيدله. امريکايي عسکر له بالاحصار نه راتاو شوي وو، د ټانکونو او هوايي الوتکو غړمبا ټول مزارشريف لړزاوه. سبا ته وختي په کليو کې احوال ولګيد، وويل شول چې بالاحصار يې ونيو، طالبان يې تسليم کړل او ويې وژل.

او دا هم ويل کيدل، چې د طالبانو سره پاکستاني جنګيالي هم وو. مازديګر لمر په غړغړه و، يو زخمي يې په آس اچولی کلي ته راوړ. د زخمي په خوله کې ايله ايله ساه وه، نور ختم و. يو زلمی چې ددغې کلي دا زخمي چې يې راوړ، خلک ترې راتاو شول او پوښتنه يې ترې کوله. لومړی هغه هيڅ نه ويل، خو چې د کلي خلکو ډېر ټينګ کړ، پخپلو وچو شونډو يې ژبه وګرځوله. سترګې يې راوو يستلې، دا سې يې وويل:

وروره د ځانونو غم کوئ، والله که مو ژوندي پريږدي. د امريکايانو سره يوځای دوستميان او ټلواله يوځای په طالبانو پسې ګرځي، چې نوم پښتون مخې ته ورځي، ژوندی يې نه پريږدي.

زموږ خوا ته ښه رانږدې شو، په کراره يې موږ ته داسې وويل:

فکر مو اوسه په دې وخت کې يوځای ډله مه دريږئ، همدا نن غرمه زه خبر شوم، چې له کليو نه پښتنانه په يوه بهانه او بله بهانه بيايي، پام کوئ فکر مو اوسه. ښه به دا وي، چې پخپلو کورونو کې ونه اوسيږئ، ځانونه غيب کړئ.

د سړي په خبره موږ د جومات چنې ته ولاړ کسان حيران پاتې شوو. خپلو کې مو سره وويل: درځئ چې اوس کورونو ته لاړ شو. سبا ته به په حالاتو ځانونه پوهوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپه د کلیو خلکو باندې په وېره او ډار تېره شوه. سهار شو، ما ځان لړ وختي د جومات مخې ته ورساوه. کتل مې چې په وستل کې درې څلور تنه کلیوال ناست دي سره غږېږي. زه د هغوی خوا ته نږدې ورغلم، سلام مې واچاوه ورسره کښېناستم. هغوی د حالاتو په باب سره خبرې اترې کولې. وړاندې په کټ کې په نری لاره یو سړی په آس سور راروان دی. موږ ټول د هغه په تماشه شوو. موږ پوهېدو چې دغه سړی خامخا د کلي دی، کوم نوی احوال به یې راوړی وي. موږ لا په دې سوچ کې وو چې هغه زموږ نه وړاندې د کلي په لویه دروازه راننوت. د وستل ترمخه په لاره راروان و. کله چې موږ ته راورسېد، له آس نه کوز شو. موږ ټولو هغه وپېژانده چې هغه د کلي یو سړی و، زوی یې په بالاحصار کې له طالبانو سره عسکر و. هغه خپل آس ودراوه او زموږ خوا ته راغی. سلام یې واچاوه، موږ ورته ستړي مشي وویلې. زموږ له ډلې نه یو تن ډېر بې واره و. دستي یې ترې د هغه د زوی پوښتنه وکړه. ویلې لومړی دا ووایه چې زوی دې ژوندی دی که نه؟

هغه چې رنګ یې زېړ آلوتی و، شونډې یې وچې وې، خپله ژبه یې په وچو شونډو وګرځوله، ویلې نه؟ ډېرې پوښتنې مې له یو بل نه وکړې، مګر هېچا راته څه معلومات رانکړې. بېګا مازدیګر ټول بالاحصار تسلیم شوی دی، کومو کسانو چې مقاومت کاوه، هغوی یې نیولي دي، زیات یې مړه دي.

ما وی وروره ته خو پوره کیسه وکړه، څنګه چل شوی دی؟

هغه د بالاحصار پلو مخ واړاوه، ویې ویل: وروره د محشر ورځ تېره شوې ده. پرون په بالاحصار الوتکو بمباری کولې او لاندې توپونو او ټانکونو په بالاحصار اور بل کړی و. د ماسپښین نه وروسته جګړه ودرېده. په بالاحصار د دوستم او رباني دوی عسکر وروختل. خارجي قواوې هم د بالاحصار په شاوخوا کې وې. دومره مخلوق مړ شوي دي، چې په زرګونو طالبان وژل شوي دي. حېران دې ته یم چې په مړو به څه کوي، ځکه چې هغه خو د ښخولو نه دي او نه څوک شته دی، چې دومره قبرونه اوباسي، خو خلکو سره خپلو کې ویلې چې مړي په بیلدوزرو ښخوي. کندې ورته اوباسي او مړي ورته ورګوزاروي. ډله ییزو قبروو کې یې وراچوي، ژوندي چې څوک پاتې دي، هغوی زندان ته بیایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټولو کليو کې پښتانه رانيسي او له کوره يې باسي، له ځان سره يې بيايي. دومره خلک يې نيولي دي، چې د پينځه شپږ زرو نه خامخا زيات دي. دا خو ټول طالبان نه دي، خو چېرته چې يې پښتانه پيدا کړي دي، نيولي يې دي. زه په همدې خاطر نن دلته راغلی يم، چې دا پاتې پښتانه خبر کړم، چې د ځان غم وخوري، که نه نو خبره خرابه ده، هو خرابه ده !.

دوعا وشوه، له جومات نه خلک خواره شول او خپلو کورونو ته لاړل. زه هم خپل کور ته راغلم. د ماښام له ډوډۍ نه وروسته په دې شپه تر ډېره کښېناستم. ماشومان او مېرمن مې ويده شول، زه هم پخپل کټ کې پرېوتم. ما لا ډېره نه وه لګولې چې د کلي سپو غپا جوړه کړه. غوږ مې چې ونيوه، د کلي په هره کوڅه کې د سپو غپا زياتېده. زه له کټه راجګ شوم او د کور برنډې ته راووتم. د کلي شاوخوا ته مې پام وکړ، سپو همغه شان غپلې. د کلي د کڅ سرته په سرک کې موټرې د کلي په لور راروانې وې. سړک زموږ د کلي ترڅنګه تېر شوی و، ما ښه ورته ځان ځير کړ. ما وی چې دا به د دوستم دوی عسکر وي، چېرته به ځي. د موټرو ځراغونه به کله ګل شول او کله به ولګېدل. سړک خو بې له هغې کندې کندې و، ما فکر کاوه، چې دا موټرې په لوړو ژورو کې خېږي او کوزېږي، ځکه يې سترګې نه معلومېږي. خو هغه د دوی خپل مانور و. ما هېڅ فکر نه کاوه، چې ګنې دوی به کلي ته راځي او خلک به له کورونو نه وباسي. موټرې راروانې وې او سپو هم ډېر غپل.

زه لاړم بېرته مې ډېره واچوله، نسوار مې لا خوله کې دي، ښه پوره وخت په سوچ کې لاړم. يوه شېبه وروسته مې شور او غرپا تر غوږ شوه. بيا مې سر له کړکۍ رابهر کړ، لاندې کوڅه کې هرې دروازې ته وسله وال سړي ولاړ دي، د کلي منځ ته مې چې سترګې واړولې، شور او غالمغال دی. د مازديګر د بوډا سپين ږيري خبره مې ښه زړه ته ودرېده. تر مازديګر ناوخته د جومات په شاوخوا کې د کلي خلک خپلو کې سره جرګه جرګه کېدل، همدا يې ويل چې څه چاره ولټوو. اوس خو خبره زموږ سرته راغلې ده. ښځې او کورونه خو نشو پرېښودلی. هرڅه چې رابانده کېږي، کېږي به ! مرګ مو قبول دی، خو دا شرم نشو قبلولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تاريخ کې به مو بچو ته پښغور پاتې شي. تر ناوخته همدا فيصله وشوه، چې په همدې خپل کلي کور کې به ناست يو مرګ وي او که درد ، همدلته به يې تېروو. هلته ورانديې د جومات په برنډه يو زوړ بوډا سپين ږيری ناست و، خپلې تسبيې يې اړولې. خلکو ته يې مخ راواړاوه، ويې ويل: هلکانو پام کوئ دا ترکمن او ازبکان مو نه پرېږدي، موقع ورته په لاس ورغلې ده، په هر سبب چې وي دا ځل پښتانه بې مرګه نه پرېږدي. تاسې خپل اتفاق او بيا لارې ګودري ګورئ. اګرچې پښتانه بې اتفاقه قوم دی، دا ټولې نادودې يې پخپله په ځان راوستي دي، که دوی لږ په اتفاق وای، مشر او کشر يې معلوم وای، د بل په د سيسو نه غولېدای، داسې حالت به پرې ولې راتلای؟

اوس پخپلو کې سره يو شئ، يوه خبره غوټه کړئ او بيا پرې عمل وکړئ که نه نو دا ځل بيخي دل کېږئ. د بوډا خبره چې خلاصېده، ملا د ماښام اذان وکړ. خلک په جمعه ودرېدل، د لمانځه په پای کې ملا امام دوعا وکړه او د دوعا په اخر کې يې وويل: وروڼو لاس پورته کړئ، چې الله پاک سوله راولي، زموږ د مسلمانانو خو ددې زورور ظالم سره زور نه رسېږي، خدای دې پخپله خدايي سره مسلمانانو ته بری ورکړي. دا ځل پښتانه بې مرګه نه پرېږدي.

زه له په دې فکر او سوچ کې وم، چې د کلا دروازه وټکول شوه. مېرمن مې راجګه شوه، ويلې سړيه پاڅه دروازه ټکېږي. زه له کټ نه پاڅېدم، ښځې ته مې وويل: تاسې مه وارخطا کېږئ، کېدای شي د کلي څوک وي او ماسره يې څه کار وي. زه راښکته شوم و شاته مې مېرمن هم راپسې جوخته راروانه وه. د کلا دروازه مې خلاصه کړه، کتل مې چې شپږ تنه ټوپک والا ولاړ دي. مېرمن مې چې دوی وليدل، په چيغو يې لاس پورې کړ. دغسې چيغې د کلي په هر کور او کوڅه کې اورېدل کېدې، سړو وويل: خوارجان ګريه نه کن، شوهرت زود پس می آيد !.

ما يوازې خپلې ښځې ته همدومره وويل: دروازه کلکه کړه، زه بېرته راځم ! زه دوی له ځان سره روان کړم. دوی راته يوازې دا وويل، چې د کلي ټول خلک يې غوښتي دي، په زړه کې دې بل څه تېر نشي. ماته د بوډا خبره بيا نېغه مخې ته ودرېده. روان يې کړم، د کلي د هرې کوڅې نه يې خلک راوېستلي وو او د سړک په خوا روان وو. موږ هم سړک ته ورسېدو. په سړک ډېرې موټرې ولاړې وې، د کلي ټول خلک يې سړک ته راوستل، يوازې د وسله والو نه يو چا غږ وکړ، وې ويل: "برادران شما را قوماندان صاحب خواسته چيزی ګپ ميزند ، ديګر هيچ ګپ نيست ".

(c) ketabton.com: The Digital Library

نـور یـې هـېڅ ونـه ویـل. د کلـي ټـول خلـک یـې پـه مـوټرو کـې کـېنېنول او د مزارشـریف بالاحصار په لور یې حرکت وکړ.

مـوټرې څـو څـه عـسکري وې او څـه چکلـې لارۍ وې. ټـول کلـي پـه ژړا او چیغـو پـاتې شـو، سپو هماغـه شـان غپلـې چـې مـوټرو حرکـت وکـړ. پـه هـر مـوټر کـې وسـله وال د کلـي د خلکـو سره کښېناستل، د بالاحصار په لوري موټرو حرکت پیل کړ.

زه یې هـم یـو مـوټر تـه وخېژولم، پـه هـر موټر کـې د کلـي خلکـو یـو تـر بلـه سره پېژنـدل. زمـوږ سره پـه مـوټر کـې هـم ټـول بلـدي کـسان ناسـت وو، تـوره شـپه وه، تـورتم کـې یـو بـل سـره نـه لیـدل، مګـر یـو بـل سـره بـه چـې خبـرې وکـړې، پـه مـوټر کـې ناسـتو کـسانو بـه هغـوی او چـت وپېژنـدل. لـږه شـېبه چـې مـوټرو لار ووهلـه، خلـک زمـوږ پـه مـوټر کـې غلـي ناسـت وو. ناڅاپـه د مـوټر لـه یـوه ځـای یـوه تـن داسـې وویـل: د طالبـانو دې خـدای کـور وران کـړي، د هېڅـا یـې نـه منلـه، ټـول پـښتانه یـې پـرې قتـل کـړل. خپلـه خـو قرانګـو کـه بـه د اسـلام او پـښتونوالي نـښه ورکـې وه، خوشـې ټـولې دنیـا تـه یـې پـښتون سـپک سـپاند کـړ. ګـورئ پـه دا نیمـه شـپه ټـول کلـی یـې لـه خلکـو خـالي کـړ. ای وروڼـو پـه دې ښـه پـوه شـئ، چـې مـوږ او تاسـې مـرګ تـه بیـایي.

پـه مـوټر کـې ناسـت کـسان ټـول پـوه شـول، چـې دا خـو د کلـي (میـراب) صـاحب دیـن اکـا دی. پـه دې وخـت کـې یـو تـن ټوپـک والا پـرې ګـراغوټـه شـو، پـه کونـداغ یـې وواهـه. صـاحب دیـن اکـا یـو اخ وکـړ. پـه مـوټر کـې ناسـتو کـسانو ټولـو پـه یـو اواز ټوپـک والا تـه ویـل: مـه چـې د کلـي میـراب ونـه وهـې، دی خـو طالبـان یـادوي، تاسـې یـې خونـه یاسـت یـاد کـړي. دا خـو د ټـول کلـي خـدمتګار غریـب سـړی دی، ولـې دې پـه کونـداغ وواهـه، دومـره د پـښتنو ټکولـو تـه تـږي یاست؟

ټوپک والا په قهر او غضب وویل: ګپ نزن، شما طالبای بی فرهنګ وحشی!

ټولـو پـه مـوټر کـې ناسـتو کـسانو ورتـه وویـل: خولـه دې سمه خـوزوه، ردې بـدې مـه وایـه!

یـو تـن کلیـوال وویـل: وروڼـو ده سـره ځـان مـه سـموئ، پرېـږدئ چـې چـېرې مـو وړي، نـورې خبرې به هلته د دوی مشرانو سره وکړو. هغه بیا وویل: "والله اګر به ګپ زدن ات بماند".

د هغـه لـه دغـې خبـرې سـره ټـول چـوپ او غلـي کـښېناستل. مـوټر روان و، ډېـره لاره یـې ووهلـه. ترڅـو چـې د مزارشـریف بالاحـصار تـه وورسـېدو. مـوټرې ودرېـدې، شـپه هـم پـه وتـو وه، چرګانو اذانونه کول، چې مونږ د بالاحصار دروازې ته مخامخ په سړک ودرېدو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه شیبه په موټرو کې ناست وو، له موټره مې چګې پام کاوه، د بالاحصار مخې او شاوخوا دومره ډېرې موټرې او خلک لیدل کېدل، چې هېڅ په شمېر کې نشوای راتلای. یو تن زموږ موټر ته نزدې راغی، د موټر سیټ کې یې کوم یوه سره څه وویل او بېرته لاړ. لږه شېبه وروسته وسله وال د سړک دواړو غاړو ته ودرېدل، د بالاحصار د کلا دروازې پورې پر سړک ټوپک په لاس عسکر ولاړ وو. شپه ووته، رڼایي ولګېده، هرڅه لیدل کېدل. ټانکونه او توپونه ځای پرځای ولاړ وو، وړاندې امریکایي عسکر ښکاره ترسترګو کېدل، له درېشی او وسلو نه اوچت پېژندل کېدل. زما زړه کې دا تېرېدل، چې امریکایان خو شته دی، په موږ به څوک ظلم نه کوي. له موټره راښکته شو، په سړک یې مخامخ د بالاحصار د کلا دروازې ته روان کړو. زموږ د کلي خلک یې ټول په سړک روان کړل. کتل مې چې د بالاحصار د کلا په دروازه خلک ورننوتل. کله چې موږ دروازې ته ورنږدې شو، څو تنه خارجي کسان او د دوستم او رباني یوه ډله قوماندانان او مهم کسان ولاړ وو. دروازه کې وسله وال کسان په داسې حال کې و، چې چا په دروازه کې د ننوتلو په وخت کې خلک شمېرل د یوه تن سره قلم او کاغذ په لاس کې و. ځینو وسلې تیارې نیولې وې، له دروازې به دوه دوه تنه دننه ورننوتل.هغوی به زر زر شمېرل. زه چې دروازې ته ورورسېدم، دویم تن راسره زموږ د کلي یو خیاط (کالي ګنډونکی) ملګری شو. هغه د ننوتلو په وخت کې ماته وکتل او ما هغه ته. له دروازې تېر شو. دننه لاړو، چې پام مو وکړ، دننه د بالاحصار کلا خو پخوانی عسکري کلا ده، چې بې شانه لویه ده، په زرګونو خلک پکې ځایېږي. دننه پکې ودانۍ ډېره ده، موږه چې لږ وړاندې ورتېر شو، ټوپک والا ودرولو. شاته مې چې پام کاوه، زموږ د کلي خلک ټول ولاړ وو. پنځوس متره وړاندې د کلا دیواله ته خیرمه بې شمېره ډېر خلک ناست وو، څو تنه وسله وال ورته ولاړ وو. مخامخ د یوې لویې ودانۍ په غټو کوټو کې د خدای مخلوق ناست وو. همدا شان په دواړو چپ او ښي پلو څو متره وړاندې کوټو کې یې طالبان اچولي وو. ما چې په کلا کې دننه دا د خدای مخلوق ولید او ټول حالات مې له نظره تېر کړل، پوه شوم چې دا دومره ډېر خلک یې تش د طالبانو په نوم راوستلي دي.

موږه سره په کلا کې دننه سمدستي بل ډول چلند کېده، نه مو چا خبرو ته غوږ اېښوده او نه یې راته د انسانیت په سترګه کتل. لمر راوخوت، موږ لا همغسې ولاړ وو. ځینې کسان چې بې وسه وو او یا سپین ږیري و، هغوی ځای پرځای ناست وو. په دې کې دوه وسله وال راغلل او داسې یې وویل: اوغانا بشیند.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ پخپلو ځايونو کښېناستو. د ورځې تر دولسو بجو پورې ځای پر ځای ناست وو. اوبه او ډوډۍ يې نه راکوله. ما چې د کلا د ټولو راوستلو خلکو او طالبانو په ګډون اټکل وکړو، تقريباً شپږ زره کسان به وو. د ورځې له دولسو بجو نه وروسته يې اوبه راوړې. هر چا اوبه وڅښلې، خو همدا به يې ويلې: د خپلځايه مه ښورېږئ. هر څوک بايد پخپل ځای کښېني، بله خبره نشته دی، همدا نن تاسې د مزار ښار ته بيايي. هلته کومه عمومي غونډه ده، د خبرو اترو لپاره غونډه جوړه شوې ده.

يوه تن په ناستو کسانو کې ورناري کړې: وروره بې له هغې مو وژنئ، دومره خو وکړئ، چې لږ خواړه او اوبه خو راته راوړئ، له لوږې او تندې مو ولې وژنئ. وسله وال چې اصلاً ازبک ښکارېده، خيرن لنګوټۍ يې له سره تاو کړې و، د نسواري بخمل اوږد کميس يې په تن و، لنډ پرتوګ او زاړه عسکري بوټان يې په پښو و، چيته پوزه او شنې بخنې سترګې يې وې، لنډکی ږيره يې وه. د دېرشو کالو به و، له نورو نه دی لږ د انصاف خاوند و. ويلې: برادرا از انجا از چاه در سطل آب بياريد، مګر در ينجا نان مان نيست. دوه تنه ګرندي پاڅېدل او به پسې ولاړل. د هر چا خوله وچه وه، ځکه چې ډېرو خو نسوار اچول او بېرته يې توکول. د کلي خلک له خپلو ځايونو نه راوخوځېدل. يوازې خو زموږ د کلي خلک نه وو، په دې کلا کې يې د ډېرو کليو خلک راټول کړي وو. طالبان هم پکې وو، مخکې چې څه طالبان په دې کلا کې اوسېدل، هغوی څه وژل شوي وو، څه زخميان او ځينې يې ژوندي په کلا کې رابند کړي وو. د کليو خلک يې چې ټول پښتانه وو، نه طالبان، ولې د طالبانو په نوم يې راوستي وو او په کلا کې يې اچولي وو. امريکايانو ته يې ويلي وو، چې دا ټول طالبان دي او القاعده دي.

زه ټينګ نشوم، له خپلو کليوالو نه وړاندې لاړم. د بالاحصار د کلا دننه نورې ودانۍ دوه پوړه او درې پوړه جنګي برجونه هم درلودل. په کوټو کې او هم دباندې مچ ميږې خلک خوزېدل. دا خلک ټول يا طالبان او يا د کليو خلک يې راوستلي و. هر چا ته مې غوږ ونيوه، چې څه وايي. چا به ويلې ساعت پس به جرګه جوړېږي، موږ ټول به پکې ګډون کوو. دا خبره به زياتره د کليو د خلکو له خولې اورېدله. ځينو به ويل په عمري بند مو بنديان کوي او چا به ويلې په قران که به نور ترې د ژوند څکه وکړئ. طالبانو خو هسې ګلونه نه دي کرلي، چې ګنې موږ به روغ پرېږدي. کاشکې د پښتو او پښتنو لپاره يې خو څه کړي وای. ځينې مې وليدل هېڅ يې نه ويل. تور مخي ږيرې يې رسېدلې څه چې له نامه نه هم تېرې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوچت ښکاربدل، چې پنجابيان دي. پخپلو کې به يې سره غلي غلي خبرې کولې، له لوري او تندې نه بيخي "پړي" شوي وو.

ما چې د بالاحصار د خلکو حال احوال واخيست، پوه شومه چې نه کومه جرګه شته او نه دي خلکو سره انساني چلند کېږي. دا ټول به بندي کوي او يا به يې وژني. په دغه کلا کې دوه ورځې مخکې د طالبانو او شمالي ټلوالي ترمنځ سخته جګړه شوې وه، چې په پای کې امريکايي الوتکو پرې بمباري کړې وه. طالبان يې څه وژلي وو او ځينې يې ژوندي تسليم کړي وو.

يو تن طالب مې وليد، چې د يوه ديواله ترڅنګه ناست و، په لاس کې يې خدازده د څو ورځو وچه يوه مړه ډوډۍ نيولې وه، په يوه ډډه ناست و، يوه پښه يې زخمي شوې وه، په ټوټه يې تړلې وه، خو وينې ترې راوتلي وې. دې لګيا و په وچه ډوډۍ يې شخوند واهه. خواته يې د اوبو خاورينه کوزه ايښې وه، په وچه مړۍ پسې به يې د اوبو ګوټ کاوه. زه د هغه په لور ورروان شوم، هغه کوزه په سر پورته کړه، اوبه يې وڅښلې. ماته يې راوکاته، سترګې يې چخنې، زيړ زبېښلې رنګ خيرنې جامې، د مخ هډوکي يې له ورايه نبغ راختلي وو. کوزه يې پر ځمکه کېښوده، زه خواته ورورسېدم. زما خو جامې پاکې او ظاهري بڼه مې لا تازه وه. هغه راته متوجې شو، خپلې سترګې يې راښخې کړې، ما سلام ورواچاوه، هغه وعليکم ووايه. خواته يې کښېناستم، هغه راته همغسې په ځير ځير کتل. ما وی وروره اجازه ده، چې خوا ته دې کښېنم؟. هغه وی ولې نه کښېنه وروره ! زما تلوسه وه ما وی چې د پښې د زخم پوښتنه ترې وکړم. په کرار مې ترې وپوښتل: وروره زخمي شوی يې؟ هغه وی: هو دا پښه مې لګېدلې ده. ما وی ماته خو نه ده؟ هغه خپل اوښکي لړ کوږ غوندې کړو، لاندې يې خپلې پښې ته وروکتل ويلې وروره پښه مې له زنګانه نه کوزه ماته ده.

دا څنګه ولې ماته شوه؟

همدلته پاس په هغه برج کې ناست وم، نور ملګري مې هم راسره وو، هغوی راته شهيدان شول او زه په دې پښه ولګېدم. کاشکې زه هم مړ وای، شهادت به مې پر نصيب شوی وای، له دې حال نه به خلاص وم.

دلته تاسې څو تنه وئ؟

موږ پر دې کلا کې بالا له دوه زرو نه زيات طالبان اوسېدلو. ده له دې خبرې سره جوخت وويل: وروره ته هم طالب يې که څنګه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما وی نه وروره زه یې د خپل کلي خلکو سره دلته راوستلی یم. بېګاه یې نیمه شپه راوستلو او په دې کلا یې راننو ېستلو.

ده وی هو نو اوس پښتانه کله پر ېږدي. د هغه رنګ کې لږه سورخي پیدا شوه، خپله پښه یې په یوه لاس ونیوه، له خپله ځایه لږ وخوځېده، ویې ویل: ارمان دی چې له دا طیارو او بې پنجاو دو سره نه کېږي، موږ خو خپل وس وچلاوه، خو نه وشوه ! بالا نو نور نه یم خبر چې په ګرد افغانستان کې به څه حال وي؟ موږ خو نو دلته او بایلوده.

ورور کیه ښه نو دا دومره طالبان چې په دې کلا کې وو ، هغوی څه شول؟

ټول څه مړه او څه یې ژوندي اسیران کړل. مړي یې په موټرو کې وو ېستل، خبر نه یم چې چېرې به بې وړي وي. دومره مې لیدل، چې موټران به یې ځینې ډکول او له بالاحصاره به وتل. دلته خو خالي په شمار څو تنه زخمیان او یو څو کسان روغ پاتې یو. دا کلا خو داسې ډکه نه وه، دا نور طالبان یې په دا دوو ورځو کې سره راوستل. وروره په دا دوو ورځو کې بل شان حال دی. په زرګونو طالبان بې چاره ګان یې له دې کلا د بالاحصار نه یووړل. نور هم ورپسې راولي او دوباره یې بېرته په دا لویو کانتینرو کې چېرې وړي. پرې خبر نه یم، چې څه به پرې کوي؟

هغه درد ونیو او ښي لاس یې په خپله پښه کېښود او ښکته یې ورته وروکتل. په دې وخت کې یو تن زموږ کلیوال په ما پسې راغی، ویلې راځه چې خلک دې غواړي. له زخمي طالبه مې اجازت راواخیست او خپلو کلیوالو ته خواته راغلم.

یوه راته سمد ستي وویل: انډیواله راځه لیرې لیرې مه ګرځئ، اوازه ده چې کوم امریکایي هیئت راځي، څه خبرې لري. یوه بل د کلي مشر سپین ږیري وویل: ښتیا ده زموږ د کلي ټول ورونه باید په همدې ځای کې سره راټول یوو ، چې له نږدې نه ورسره خبرې وکړو ، چې زر مو رخصت کړي، ټول کلي یوازې ښځو ته پاتې دی، ښځې او ماشومان به څه وکړي؟. په دې وخت کې یوه بل کلیوال پرې غږ وکړ ، ویلې: کاکا همدا ته به ورسره خبرې زموږ د ټولو په نمایندګۍ وکړې. د کلي نایي اکا خاورین نږدې دیواله ته تکیه وهلې وه، پرت لاړي او نسوار بې له خولې تېر وارتول، همغه سپین ږیري اکا ته یې وویل: پردل اکا نور موږ د لوږې نه مرو ، هر څوک چې راغلل او خبرې دې ورسره کولې، لنډې لنډې خبرې ورسره وکړه، چې له دې عذاب نه خلاص شو. یوه بل زلمي وویل: موږ خو نه طالبان یو او نه د هغوی ملګري، مونږ خو یې په خدای قسم دی په دې راوستي یو ، چې پښتانه یوو !

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ څوک او طالبان څوک! پخپلو خبرو کې احساسات شو. سترګې یې سرې واوښتې، موږ امریکایان څه پېژنې، خو همدوی مو ورته ورښایي. موږ تل له خپلې لمنې نه اوراخیستی دی، موږ نه خارجیان څه خبر دي. لږ شان غلی شو. بیا یې وویل اوس نو هېڅ نشو کولای، هرڅه چې کېږي، هغه به کېږي. نور پخپل ځای غلی پاتې شو. مازدیګر رانږدې شو، څوک رامعلوم نشول. ما خپلو کلیوالو ته وویل: که ستاسې اجازه وي، زه به له هغه دروازې سره چې ولاړ ټوپک والا دی، پوښتنه وکړم. ګوندې څه معلومات خو به راکړي.

ټولو راته ووې: ورشه ولې نه یو څه خو به درته ووایي. زه په منډه له دوی نه روان شوم او د کلا دروازې په لوري وخوځېدم. زه ورو شان پښه نیولی شوم. کتل مې چې دوه تنو بیرون په سرک مخامخ د کانتینرو کتار ته اشاره کوله. مخامخ دروازې ته د کانتینرونو کاروان ورو ورو راروان و. ما ورپسې سر ونه ګراوه، خپلو کلیوالو خواته راروان شوم. لا خپل ځای ته نه وم رسېدلی، چې څو تنه طالبان وړاندې د کوټې دیواله ته سره ولاړ وو. په زوره زوره یې چیغې کړې، ویلې ای مسلمانانو وروڼو، ګورئ چې د هر یانو بیا کانتینري راوستې، دا درې ورځې سر په سر دوی طالبان او نور د کلیو بې چاره پښتانه مسلمانان په کانتینرو کې اچوي او چلوي یې. خدای خبر، چې چېرې یې وړي. دا دی ورته ګورئ په موږ او تاسو پسې دا کانتینري راوستي دي. د طالبانو په دغه خبرو ټول خلک لږ وارخطا غوندې شول. لا لږه شېبه وتې نه وه، چې دروازې ته نږدې د دروازې خولې ته لومړنی کانتینر ودرېد. یوه ډله وسله وال کسان، چې له بڼې او جامو نه ښکارېدل، چې ازبکو ترکمن، هزاره او نور تاجکان وو، مشران یې مخکې او نور ورپسې له دروازې نه دننه راننوتل. ما چې له خپلو سترګو او نظر نه تېر کړل، تقریباً د شلو تنو په شمېر کې راتلل. د کلا دننه ولاړل، وړاندې په کوټو کې طالبان پراته و، ما دا خیال کاوه، چې ګنې څو سوه کسان طالبان به په کلا کې وي. خو کله چې یې هغوی له کوټو نه راوویستل او دروازې په لوري یې راروان کړل، د کلا په منځ کې د دوو موټرو په اندازه سرک تېر شوی و، پېنځه پېنځه تنه کتار یې طالبان په دغه سرک ودرول. داسې کسان هم پکې وو، چې د مرګ تر سلګۍ رسېدلي و، له چانه وینې روانې وې، چا فریادونه کول. د ټولو رنګونه زېړ زعفران ښکارېدل، وچې شونډې، خیرنې جامې، د هر یوه بدن لکه وچ لرګی داسې شوی و، چې هر څومره کلک زړه وای، د هغو پر دغه حالت اوبه کېده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ د کلي خلک دروازې ته د پېنځو سوو مترو په واټن کې په لویو لویو کوټو کې سره ناست وو. په دغه وخت کې دوه تنه ټوپک والا زموږه د کوټو دروازو کې ودرېدل. ویلې بیرون مه اوځئ اجازت نشته دی. موږ له کړکیو نه د طالبانو کتارونه لیدل، چې د کلا منځ سړک کې یې په کرار سره دروازې خواته روان وو. د عقل نه وتلې کار و، ځکه دومره ډېره یې له کوټو نه رابهر کړل، چې تعداد یې اټکلاً زرګونو تنو ته رسېده. دوه ورځې مخکې یې هم په زرګونو نور له همدې کلا نه وړي وو. زموږ د کلي خلکو چې په کړکیو کې یې ورته کتل، حېران او هک پک پاتې وو. یو بل ته سره ویل: ای دا به چېرته بیایي؟ بل به پسې بل ته ویل: طالبانو هم په کوټو کې ناستو کسانو ته ورکتل. دوی پوهېدل، چې موږ هرومرو مرګ یا زندان ته بیاي. خو نتیجه هېچا ته نه وه معلومه. ما د کلا لویې دروازې ته دوه سترګې ځلور کړې وې، ما وی چې دا دومره مخلوق باندې به اوس څه کوي؟ د کتار سرته څو تنه نور غټان او د ټلوالې مشران راورسېدل. خارجیان هم پکې وو. په دروازه کې ودرېدل، د طالبانو لومړنی سر آن دروازې ته رسېدلي وو. په دې کې دروازه خلاصه شوه، طالبان یې کانتینر ته ورپورته کول. لومړنی کانتینر چې ډک شو دروازه یې ورپسې شاته بنده کړه، او ښي لور ته یې حرکت وکړو، وړاندې ودرېد. ورپسې بل رامخې ته شو، هغه هم د سترګې په رپ کې ډک شو او د لومړني کانتینر تر شا ودرېد. په دغه ترتیب سره ښه مې شمارل (27) کانتینره ډک شول او بیا د کانتینرانو کتار ښي لور ته په حرکت پیل وکړ. دروازه بېرته دوباره پورې شوه. د طالبانو کتار چې د کلا منځ سړک یې په خپلو لیکو ډک کړی و، لا نیمایي ته نه و رسېدلی. مازدیګر نږدې و، زموږ یوه کلیوال په دروازه کې ولاړ وسله وال ته وویل: وروره د لمانځه وخت دی، موږ ته اجازه وکړه، چې اودسونه وکړو. هغه وویل: ماته دا اجازه نشته، قوماندان صاحب چې راغی، له هغه نه اجازه واخلئ. هر څومره زارۍ یې چې ورته وکړې، هغه کله منله، په کوټه کې خلکو تیمم وواهه او د مازدیګر په لمانځه ودرېدل. د مازدیګر لمانځه نه وروسته کتل مو چې د کانتینرو کتار بیا راغی. بیا یې هر کانتینر تر خولې پورې له طالبانو نه ډک کړ او روان شو. موږ هم ورسره عادي شو. دریم ځل وروستنی کتار چې راغی، له پاتې طالبانو نه ډک شو او لاړ. ماښام نږدې و، یوه ملا اذان وکړ او په کلا کې پاتې خلک په جمعه ودرېدل. د څو کلیو خلک لا د بالاحصار په کلا کې پاتې وو. د ماښام له لمانځه نه وروسته خړنۍ لګېدلې وه، چې بیا د کانتینرو کتار راورسېد.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروازه خلاصه شوه، څو تنه ټوپک والا راننوتل، څو تنه یې زموږ خواته راغلل او څو یې د نورو کلیو خلکو پسې چې وړاندې په کوټو کې ناست وو، ورغلل. لومړی یې هغوی راوویستل او د همغه شان مخکینیو کتارونو غوندې یې په سړک ودرول. بیا یې موږ ورپسې له کوټو نه بهر کړو او په هغوی پسې یې ودرولو. له وسله والو نه یوه په جګ اواز وویل: برادران شما را به فرقهء مزار میبریم. نورې څه ونه ویل. د کانتینرونو خواته مخامخ یې روان کړو. له دروازې بهر د لومړي کانتینر خوله خلاصه وه، خلک یې ورخېژول. په دې وخت کې یوه سړي په زوره په جګ غږ وویل: د خدای لپاره موږ خو میږې او یا نور حیوانات نه یو، چې په دې کانتینرو کې مو وړئ؟ ولې مو وړئ؟ چېرې مو وړئ؟ یوه قوماندان پرې ورغږ کړ: ګپ نزن وحشی، بالا شو! نور نو د هر چا په مرۍ کې لاړې وچې شوې، هر سړی له غږه ووت، خالي د خپل سرنوشت په انتظار و.

نوبت زموږ د کلي د خلکو راورسېد، هوا توده وه، د ماښام په خړه کې یې موږ کانتینر ته ورواچولو. دوه درې کانتینره ځانله زمونږ په کلیوالو ډک شول. زمونږ په کانتینر کې د پښو د ایښودو ځای نه و. کانتینر ته د ورختلو په وخت کې ما ځان لږ وروسته کړ، وروستنی تن زه وم، چې د کانتینر وروستنۍ دروازې په یوه کونج کې مې ایله ځان ټینګ کړ. دروازه د سترګو په رپ کې پورې شوه. توره تیاره شوه، لږه شیبه لا نه وه وتلې، چې خلکو له ګرمۍ نه چیغې کړې، د هر چا ساه بنده شوه. په کانتینر کې دومره کسان ولاړ وو، چې حتا د یوه تن د کښېناستو چاره نه کېده. هوا بنده وه، په لومړي ځل خو چا کلیمې ویلې، چا سورت یاسین پیل کړ او ځینو له سختۍ نه چیغې وهلې او چا کانتینر په لغتو واهه. کانتینر په حرکت کې و. کله به چې کوم جمپ مخې ته راغی، کانتینر به چې جمپ وخوړ، خلک به یو پر بل ورولوئېدل. په دغې بد حال کې یوه غږ کړ: ورونو بې له هغې په دې کانتینر کې مرو، خدای ته توبې وباسئ، بله لاره نه لرو. په دې وخت کې به لا شل دقیقې تېرې نه وې، چې په خلکو سخته زیاته شوه. ډېرو سمدستي خپل اعصاب له لاسه ورکړل. ډېر یې له حرکته ولوئېدل. ډېر راپکې سپین ږیري او تنکي ځوانان هم وو. ما د کانتینر وروستۍ دروازې د دوو څنډو پورې ځان نښلولی و. کانتینر چې به جمپ وخوړ، په درز کې به لږه شان هوا راننوتله. ما به هغه تنفس کړه او ځان ته به مې راکش کړه. خالي مې خپله پوزه او خوله په درز پورې نښلولې وه. هغسې خو ما هم څو ځلې ضعف وکړ، د تن جامه مې د بدن په خولو لمده قیشته شوې وه. په کانتینر کې د ننه خلکو باندې قیامت او د مرګ شیبې وې. غوږ ته مې د ځینو د ساه وتلو خرار راتلو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوه زلمي هلک غږ مې تر غوږه شو، ويلې يوه هفته مخکې مې واده کړی دی. يوه وی: خدايه د طالبانو سته‌اوباسې، چې مور يې داسې حال ته ورسولو، ما خو بل خواته مخ نه شو اړولی تورتم هم و، د کانتينر جمپ ته به په تمه وم، چې ساه راکاږم. د شاله لوري رابانديې فشار او سخته راغله. زيات خلک په کانتينر کې مړه شول، په ژوندو تنګسه راغله، خدازده چې څو تنه زما په شا راپرېوتل، خو ما د کانتينر وروستي کونج ته ځان کلک کړی و. د کانتينر د جمپ په هيله به مې خپله خوله او پوزه د کانتينر دروازې درز ته نيولې وه. ښه مې اورېدل، چې ډېرو ځانونو ته شهادت وايه، خلک خو د قبر سخته وايي، مګر دا سخته څو چنده زياته وه. د هر انسان زړه اوبه کوي. څه اوازونه، څه چيغې، څه خرار، په خدای تعالی مې دې کسم وي، چې په دغسې حالت کې د بنيادم د ساه وتل ډېر ګران کار دی. کانتينر لا روان و، يو وخت مې غوږ ونيو، د خلکو هغه چيغې او نارې غلې شوې، يو نيم زګيروی او فرياد به مې غوږ ته راته. له مانه کور او بچي هرڅه هېرشوي وو، خالي د خپل مرګ او ژوند شېبې مې شمارلې. پخپلو خولو کې ډوب ناست وم. ناست څه خو اخر د مړو له پاسه د دروازې درز ته ناست وم. څو ځلي مې زړه درزا پيل کړه، پخپل ښي لاس به مې زړه وموښود، سترګې مې پټې کړې وې. تورتم و، بې له هغې مې څه نه يدل. يو وخت کانتينر ودرېد، پوه شوم، چې همدلته به مو له کانتينره ښکته کوي. د کانتينر په ودرېدو سره ګرمي لا پسې زياته شوه، ډېره شېبه کانتينر ځای پرځای ولاړ و. زه نو زياتي د مرګ تر سرحده رسېدلی وم. خپله خوله او پوزه مې د کانتينر درز کې نيولې وه، خو هوا ترې نه راوتله. ډېره سختي رابانديې راغله، په دې وخت کې د کانتينر ترشا دروازه خلاصه شوه، د دروازې په خلاصېدو سره سم درب درب مځکې ته ځيني مړي ولوئيدل. يو نيم فرياد اورېدل کېده، توره شپه وه. ټوپک والا څو تنه کانتينر ته راغلل. په سترګو مې توره شپه وه، خو خړ خړ مې ليدل چې عسکر دي.

په دغه وخت کې مې خپلې سترګې ورو وغړولې، څو تنه په کانتينر کې لا نيم ژواندي پراته وو. کوم يوه به نری نری فرياد هم کاوه. ما خپل ځان نور ونه خوځاوه. ځان مې بيخي په مړو کې وګاڼه. بيا مې سترګې راپورته کړې او مې کاته چې ډېر اوږد د کانتينرو کاروان ولاړ دی. شاوخوا يې ډېر وسله واله ټوپک په لاس ماشه په ګوته ولاړ وو. په زړه کې مې د خطر زنګ ووهل شو، وړاندې مې چې وکتل، کلی او ابادي نه په سترګو کېدله، يوازې سپېره د ليلی دښته وه. د کاروان مخې ته شل متره وړاندې د خاورو ډېر ولاړې وې. په زړه کې مې ټکه شوه ما وی چې دې ټولو ته يې کنده وېستلې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په شک کې شوم، زړه مې په ګوګل کې درزا پیل کړه، خو ورسره مې سمدستي د ځان د نجات او خلاصون لپاره چاره لټوله. څه چاره وه، خو ما ویل که کومه د خلاصون لاره وموم. په دې کې څو بېلدوزرې د خاورو ډېرو ته نژدې ولاړې وې. شور او غامغال جوړ شو، له کانتینرو نه یې خلک راوغورزول، کوم وخت چې د کانتینرو مخې ته زموږ ټول کلي وال ډب ډېری پراته و، په داسې حال کې چې په ما له پاسه دوه تنه پراته او زه هم د څو تنو د پاسه پروت وم، د سترګو لاندې مې یو نظر قدرې ولیدلو چې وسله وال راغلل. د مړو ډېر ته یې ورکتل. کوم یو به چې ژوندی و، ډز شي وبه یې ویشتو او مړ به یې کړو. همدغه شان وړاندې په ټول کتار کې به خدازده، چې څو تنه ژوندي پاتې وو. په ټولو یې ډزې وکړې او ویې وژل. بېلدوزرې چالان شوې، زه بیا پوه نه شوم، چې آ دومره خلک څه شول؟

یو وخت په بېلدوزر کې یې موږ څو تنه مړي پورته کړو. له ډاره مې سترګې بېرته کړې، ما وی بې له هغې دې وژني، یو ځل خو سترګې وغړوه. بیا مې په کراره سترګې وغړولې. بېلدوزرو د کانتینرو له مخې نه مړي پورته کول او په کندو کې یې اچول. د دښت لیلی په منځ کې یې کندې په بېلدوزرو وېستلې وې. ما چې دغه صحنه ولیده، زر مې خپلې سترګې بېرته پټې کړې. دومره وخت پکې نه و، بېلدوزر پورته کړو او د خاورو له ډېری اخوا ته یې وغورزولو. په غورزېدو کې مې ځان په رغړېدو وړاندې بوتلو سترګې مې غړولې. د کندې بل اړخ ته مې ځان ورساوه. تصادف له یوه پاڼ سره مخامخ ونښتم. سترګې مې بیا وغړولې، چې وخت هم د سهار خړنی په خوربدو وه. د شفق غاړې روښانه وې، تندی مې له یوې تیږې سره ولګېد، دا وینې دا د ټپ ځای چې معلومېږي. ما وی ښه دا خو لوی پرهر دی، ښه نو بیا؟ بیا نو ځان مې د پاڼ بېخ ته غلی ونیو او پرې وتم. د سترګو لاندې مې کتل، چې نور څه کېږي. د کانتینرو مخې ته وړاندې د خړې عسکري پلنګي دربېشی کسان ولاړ وو. بېلدوزرو په مړو خاورې واړولې. په دې وخت کې په ما خاورې راتویې شوې. له وړندې داسې معلومېده، چې په ما د خاورو غلی ولاړ وې. د لمر خاته پورې په دې دښته کې په مړو خاورې واوښتې. زما ځان هم نور په خاورو کې پټ شو. یوازې مې مخ او سترګې نیمایي په خاورو کې له ډوبېدو نه پاتې وې. بې له هغې راپکې څه نه و پاتې، ایله بېله مې ساه ایستله، پخپل ځای غلی پروت وم.

د خاورو جګ او لوړ پانډونه هوار شول، هغه دومره په زرګونو طالبان او د کلیو خلک د لیلی په دښته کې چوپ پرېوتل او خاورې پرې واوښتې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو وخت کې مې ځان په خاورو کې وسوزېد ، لمر تود شو ، له دښتې نه سور اور راخوت. غوږ مې ونیو او بیا مې ورو شانې سترګې وغړولې. هېڅ شی مې په نظر نه راتلو. نه هغه د کانتینرو کاروان و او نه وسله وال کسان و. دښته شاړه پرته وه. ځان مې وخوځاوه، له خاورو نه رابهر شوم، ځان مې وڅانډه. له حرکته لوېدلی وم، سر مې راپورته کړ. د پاڼ سرته وختم، شاوخوا مې وکتل، هېڅوک نه وو. په ډله ییزو قبرونو کې چې د پراخوالي اندازه یې دسلو مترو نه زیاته وه، ما یوازې په یو نظر وکتل. د قبرونو اوږدوالی زیات و او سور یې راته نه معلومېده. په کرار کرار مې حرکت وکړ او له هغې ځایه مې ځان راووېست. لږ لوړ ځای ته ورپورته شوم، دا ځل مې ښه پام وکړ، یو ډله ییز قبر خونه و، څو ډله ییز قبرونه کتار یو پر بل پسې وېستل شوي و. په ډېرو ځایونو کې په مړو خاورې نه وې اوښتې. ځینې مړي ټول ښکاره د ځینو پښې معلومېدې او د چا سر له ورایه ښکارېده. په غېر له مانه بنې بشر د لیلیپه دغه خوني دښته کې ژوندی نه و. لږ وړاندې مې چې وکتل، هلته هم په عین شکل سره د څو ورځو مخکې همدغه شان نور څو ډله ییز قبرونه ښکارېدل. لکه لېونی سرک ته راووتلم، سړک د زړو ډله ییزو قبرونو ترڅنګه تېر شوی و. څو ګامه مخکې لاړم، وړاندې مې ولیدل، چې کجیران مرغان په مړو لګیا وو. یو بد بوی او تعفن رابانډګ راغی، ما وی ګنې زړه مې وچاودېد. د خپل کمیس لمن مې پوزې ته ونیوله او په منډه له هغه ځایه راروان شوم. ګرمي وه، د تندې نه مې ژبه په خوله کې وچه شوې وه. د لوږې او تندې مې مزل نشو کولای. د بلې خوانه راته د لیلی دښته سره تبی. شوې وه. په سړک کې روان وم، له ځان سره مې سوچ وکړو ما وی که په دې سړک روان یې او کوم موټر درته مخې ته راشي، وسله وال پکې وي، خو خامخا دې ژوندی نه پرېږدي، راځه له دې سړکه په څنګ شه. په شاړه شاړه کې به له دښتې نه ووځې. بس همدا فیصله مې له ځانه سره وکړه، سړک مې پرېښود او په دښته کې روان شوم. ډېر مزل مې وکړو ، لمر هم پوره تود شو. په بدن کې مې هېڅ طاقت او شیمه نه وه، خولې رابانډې روانې وې، سترګې مې تورې تورې کېدې، په دښته کې هم سم نشوم تلای. وړاندې ایله د سترګو په لیدو یوه شنه ونه ښکارېده. زما د تګ په لوري مخامخ ډېر لیرې دغه ونه معلومېده. تلمه تلمه ونې ته ورنږدې شوم. شاته مې چې پام وکړ، ډله ییز قبرونه تقریباً اته کیلومتره وړاندې پاتې شول. کله به ولوېدم او کله به راپورته شوم، په لوڅو پوڅو ونې ته ورنږدې شوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ونې خواته ورغلم، ومې لیدل چې د ونې سیوري ته دوه هوسۍ ولاړې دي، پاس د ونې له یو ښاخ نه مارتاو شوی و. په مار چې مې سترګې ولګېدې، کسم دی چې د سر غوني مې له ډاره رازیګ شو. د ونې ترځنګه وړاندې په یوه تیره تیږه کربوړی پروت واو له ګرمۍ نه یې ژبه راوېستلې وه او سر یې خوځاوه. زما په لیدو سره هوسۍ وتښتېدلې ونې ته نور نږدې نه ورغلم. خپل څادر مې له سره تاو کړ او په دښته کې بیا رهي شوم. کله غورزېدم او کله پاڅېدم، مخې ته به مې چې پام وکړ په غیر د لیلی دښتې نه بل څه نه لیدل کېده. بیا به چې ستړی شوم، په لوږه به ودرېدم او شاوخوا به مې پام وکړ. نه به ودانۍ ښکارېده او نه کومه ونه. ماسپښین شو، کلمې راپورې له لوږې نه لګېدلې وې. په خوله او سترګو مې خاورې پرتې وې. پوره یو ساعت مې دښته نوره هم ووهله. ډېر لیرې د سترګو په ښکار لوړې ونې ښکاره شوې. په زړه کې لږ خوشاله شوم، ما وی چې د لیلی دښته کې راباندې شپه رانشي او همدغې آبادۍ ته ووځم. روان وم او په تلو تلو کې خیال او چروت یووړم. خپل د کلي خلک مې رایاد شول، هر یو مې په خیال کې یو یو له نظره تېراوه. هر یو چې به مې په فکر کې راغی، زړه به مې تاو وکړ. هغه زما د ترور زامن، د کلي ارباب صاحب، هغه خیال ګل ماما، میراب ګل سر مې راباندې وګرځېد. سترګې مې توري توري شوې، بې خده شوم. ځای پرځای کښېناستم، څه ډېر ساعت ناست وم. بیا مې سترګې وغړولې له ځایه راپورته شوم. ما وی چې ناوخته نشي. مخامخ مې د سترګو په نظر وړاندې د چنارونو ونې په نظر کې ونیولې او ورروان شوم.

دوه ساعته مزل مې وکړ، چې جګو د چنارونو ته ورنږدې شوم. د مازدیګر سیوری په کږېدو و، چې زه ونو ته ورسېدم. د چنارانو ګڼې ونې ولاړې وې، وړاندې د چنارانو شاته کلی ښکاره شو. زړه مې ایله خوشاله شو، ما وی اوس که مړ هم شم، خلک به مې په آب و تاب کې ښخ کړي. په ما کې هېڅ شیمه نه وه پاتې. حالت مې لکه د لېوني داسې و. د یوې ونې ستې ته مې کوناټی ولګاوه، زړه مې و چې ښه پوره دمه وکړم. د لیلی دښتې نه راوتل په دغه حال کې څه آسانه کار خو نه و. د چنار د ونې درونډ سیوري ته مې ساه واخیستله، بدن مې سوړ شو، خوله مې وچه شوه. جامې مې په خاورو او خولو کې لت پت شوې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خامخا رابانـدې خلکـو د لېـوني ګومـان کـاوه. ډېـره شـېبه وروسـته د هلکـانو ډلـه راغلـه، لـه وړانـدې چې راروان وو، پـه مـا کـې يـې سـترګې ښـخې کـړې وې. مـا هـم هغـوی تـه کتـل ښـه يقـين مـې پـرې راغـی، چـې د ترکمنـو بچـي دي، چـې رانـزدې شـول، پخپلـو کـې يـې خبـرې کـولې. ترکمنـي يـې ويلـې. لـه جـامو نـه هـم او چـت تـرکمن معلومېـدل. خو اتـه مـې چـې رانـزدې شـول، پـه تعجـب او حېرانـۍ سره يـې ماتـه راکتـل. مـا هغـوی تـه کتـل. هلکـان پـوه شـول، چـې کوم څوک دی، لېوني شوی دی. ما پرې سمدستي غږ وکړ:

او بچـه هـا! بيائيـد اينجـا. هغـوی چـې دا خبـره واورېـده، منـډه يـې واخيسـته او د کلـي پـه لـور وتـښتېدل. پـه عمـر ټـول هلکـان لـس يـوولس کلـن بـه وو. پـه شـور او زوږ سـره پـه کلـي ورننوتـل. لږه شـېبه پـس مـې پورتـه چنـار تـه پـام وکـړ، پـاس پـه يـوه ښـاخ بانـدې کـاکو ناسـت و، کوکـو، کوکـو نـارې يـې وهلـې. لـه کلـي نـه د تيـل پلـو بـوی مـې پـه پـوزه ولګېـده. پـوزه مـې راښکده، چې تيل پلو بوی زيات شو.

پـه زړه کـې مـې کلـي تـه تمـه پيـدا شـوه. زه لا پـه دې سـوچ کـې وم، چـې لـه کلـي نـه درې څلـور تنـه سـړي راغلـل. دوه هلکـان هـم ورسـره وو. لـږ چـې رانـزدې شـول، هلکـانو ماتـه ګوتـه ونيولـه او سـړو تـه يـې زه ورپـه ګوتـه کـړم. هغـوی راروان وو. مـا ورتـه مخـامخ ورکتـل. هغـوی هـم تـرکمن وو. راتلـل، راتلـل خـوا تـه مـې رانـزدې شـول. ښـکته پورتـه يـې راتـه پـام وکـړ، يـوه يـې رانـه سمدسـتي پوښـتنه وکـړه، ويلـې: بـرادر تـو کيـستی؟ مـا وی: يـک انـسان افغـان و مسلمان! بيا يې وويل: از کجا امدی؟ و اينجا چه ميکنی؟

مـا وی: راه را غلـط کـردم، شـب در يـک دشـت خـدا تيـر کـرديم و حـالا بـه اينجـا رسـيديم. بسيار ګوشنه شديم، اګرشما چيزی نان بمن بدهيد؟

هغـوی رابانـدې پـوه شـول، چـې دی پـښتون دی. يـوه بـل يـې وويـل: راځـه چـې ځـو. هغـوی زمـا جـامو او حالـت تـه حيـران او پـه فکـر کـې و، چـې دا ولـې پـه خـاورو او دوړو کـې لړلـی دی؟.

مـا وی چـې د کـوم طالـب ګومـان رابانـدې ونکـړي، ورتـه مـې وويـل: بـرادران بـالای مـن فکـر طالـب ماليـب نکنيـد، مـن يـک شـخص مـسلمان هـستم و در شـولګره بـدوباش دارم. در نزديـک بالاحـصار جنـګ درګرفـت مـن در انجـا کـار داشـتم. وقتيکـه بـه خانـه برميګـشتم راه قريـه مـا از بسـت جنـګ بنـد شـده بـود. از راه ديګـری حرکـت کـردم، همـان بـود کـه راه را غلـط کردم. از مابين يک دشت در ريګ و خاک خود را به اينجا کشيدم.

يوه سړي راته وويل: اوس نو څه غواړې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروره وړی یم، ته دا زما حال نه وینې؟ لېونی نه یم، روغ رمټ انسان یم. ما ورته دا خبرې په فارسي کې وکړې. مازدیګر لمر په غرغړه و.

هغوی لومړی پخپلو کې سره وویل: بیچاره سړی دی، معلومېږي، چې طالب مالب نه دی. په ترکمني ژبه کې یې خپلو کې دا خبره وکړه. زه خو پرې پوهېدم، ځکه چې ما خو زیات وخت د ترکمنو سره تېر کړی و. ویلې راځه وروره موږ سره. هغه چې دا خبره وکړه، ډېر زیات خوشاله شوم. ما وی ځه خواړه به راکړي. لومړی مې خېټې ته څه ورشي، نور به کېږي. زه ډېر ستړی شوی وم، په وجود کې مې نور څه نه و پاتي. له ځایه جګېدای نه شوم. خواري مې وکړه، خو د چینار له ستې نه پورته نشوم. یوه راته لاس راکړ او له ځایه یې پورته کړم. ګوډ ګوډ په لاره ورسره رهي شوم. په کلي چې ورننوتو، د تیل پلاو بوی راباني راغی. تلو، تلو چې د کلي منځ ته ورسېدو. وړاندې یوه لویه کلا د کلي څنګ ته ښکاره شوه. شاوخوا ته یې ونې ولاړې وې. د کلا و مخې ته باغچه وه. دوه چیناران یې د کلا دروازې ته مخامخ ولاړ و. یوه لویه صوفه ترې د لاندې جوړه وه او هم د صوفې مخې ته ودانې ښکلې برنډه وه. د برنډې شاته لویه خوشخانه (حجره) وه. په صوفه کې یو سپین ږیری ترکمن په څوکۍ ناست و. تسبې یې اړولې. موږ چې ورغلو، سلام مو واچاوه. هغه وعلیکم ووایه.

سمد ستې ورته یوه تن پخپله ترکمني ژبه کې وویل: دا سړی هلته د چینار ستې ته ناست و. وایي د مزارشریف د شولګرې د علاقې یم، لاره مې غلطه کړې ده. په دښته کې راغلی یم، یوه شپه پرې تېره شوې ده. حالت یې دغسې دی، موږ له ځان سره راوست.

سپین ږیري ورته وویل: ښه مو کړي، لومړی دا جامې وربدلې کړئ او بیا ورته ډوډۍ راوړئ. سړي چې دا خبره وکړه، په زړه کې مې ګوړې ماتولې.

تشناب ته یې بوتلم، ځان مې پرېمینځلو، نورې جامې یې راته راوړې. له غسل نه پس مې په صوفه کې د مازدیګر لمونځ وکړ، په ډېر مشکل سره مې لمونځ وکړ.

لږه شیبه وروسته همغه ځوان، چې د بوډا سره یې خبرې کولې، ډوډۍ راته راوړه. ما خو دوه ورځې ډوډۍ نه وه خوړلې، کلمې راپورې وچې شوې وې. لومړۍ مړۍ مې په مرۍ کې نه تېرېده. د اوبو ګوټ سره مې په زور زور سره مړۍ لږه آزاده شوه. په کرار کرار مې ډوډۍ وخوړه. له ډوډۍ نه وروسته یې چای راوړ. د ماښام له لمانځه نه وروسته سپین ږیري سړي او څو تنه نور د کاله خاوندان کور ته ننوتل. دوه تنه مزدوران غوندې زلموټي په خوشخانه کې پاتې شول. هغوی دواړو هم ډوډۍ وخوړه. خپل ټول کارونه یې سم کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا زما خوا ته راغلل. یوه راته د چای شنه پیاله د شین چای نه راډکه کړه. مخامخ راته دواړه کښېناستل. زما بدن درد کاوه، سخت په عذاب وم.

دواړو ته مې وویل: وروره که په کور کې د هډوکو د درد ګولۍ لرئ، ماته یې راوړئ، ډېر په تکلیف یم. هغه یوه وویل: ښه ده زه به کور ته لاړ شم. ما له دا بل نه پوښتنه وکړه. ما وی وروره ته دلته ددې سپین ږیرې زوی یې که...؟

هغه وویل: نه زه یې مزدور یم، دغه بل یې هم مزدور دی. ما ترې بیا پوښتنه وکړ: دا څوک دی؟

وروره دا خو ددې کلي ارباب (ملک) دی. خدای ډېرې مځکې او مالداري ورکړې ده. یوازې پېنځه سوه خو آسان لري. دغه شان مېږې، غواګانې د هېڅ کمی یې نشته دی. کله کله ورکره دوستم هم راځي، مګر ډېر مهربانه سړی دی! هر کار او مشکل که ولرې، دی درسره مرسته کولای شي. ما وی هېڅ مشکل نه لرم، خالي لاره مې غلطه کړې ده. په دغسې تکلیف اخته شوم. دی خواته زه کله نه یم راغلی، دا طرفونه راته ټول نا اشنا دي. سبا ته چې کور ته تلم ارباب صاحب به راته یو خط راکړي، چې په لاره مې څوک په عذاب نه کړي. هغوی کې یوه وویل: دا خو آسان کار دی. ما لا بلې خبرې ته خوله جوړوله، چې ارباب صاحب رانږوت. یو زلمی زوی او بل ورسره وړوکی هلک، چې لمسي یې کېده، رانږوتل. مزدوران یې سپک سپک له ځایه پاڅېدل. زه هم احترام ته ورپورته شوم، ویلې کښېنه کښېنه بچی. پخپله ژبه کې یې وویل. سپین ږیری د نسوارو ډبلی راواخیست، یوه ټونګه نسوار یې خوله کې واچول. ماته یې د نسوارو وویل، ما وی ارباب صاحب زه نسوار نه کوم. لږه شېبه وروسته چای راوړل شولې، ارباپ چې نسوار وکړل، درې دقیقې وروسته یې د ژبې په سر داسې وویل: ښه وروره اوس وایه، چې ته څوک یې او د کوم ځای یې؟

ارباب صیب زما نوم شمس الدین دی، په خټه مومند یم. اصلي د جلال آباد د مومند درې یم. پخوا وخت کې مې مور په خره مزارشریف ته راوړی وم. پلار مې څه موده پخوا راغلی و، د شپېته او یا کالو خبره ده. په شولګره کې مې ځمکه او کور دی. هلته زموږ د ناقلینو لوی کلی دی. هغه بیا وویل:

رښتیا آبله ورځ خبر شوم، همدغه ستاسې په کلیو کې یې ستاسې او غانان په کانتینرونو کې وړې دي او ټول یې وژلي دي؟ ما سم له واره فکر وکړ، ځان مې په ناخبرو کې واچاوه. په تعجب کې مې ورته وویل: آخ ارباب صاحب دا څه وای، دا خبره رښتیا ده؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوازې هغه نه، بلکې ناستو کسانو ټول وویل: هو. هو، خود رښتیا ده. ارباب وویل: لکه چې ته په کور کې نه وې که څنګه؟ نه نه ارباب صاحب، زه له خپل کلي نه لیرې یو بل کلي ته د یوه خپلوان کره تللی وم. د څه نه خبر نه یم. هغه بیا وویل: که په کور کې وې، نو حتمي به یې ته هم وړی وا. ښه شوې چې په کلي کې نه وې. ما هم ورته په فارسۍ کې ځواب ورکړ. ما وی: نی صاحب طالب نیستم، یک ادم دهقان کار هستم، مگر پشتون هستم !

هغه وویل: خوب است که طالب نیستی، پشتون هستی خیر است. دا خبره یې وکړه. ما بیا په وارخطایۍ سره ترې پوښتنه وکړه: ارباب صاحب زموږ کلیوال چې یې وړي دي، ټول یې وژلي؟

هغه لږ غلی و، بیا یې د خپګان او تاسف په حال کې وویل: بلی، تمام شان در دشت لیلی کشته اند. نفر خودمان از قلعه بالاحصار دیروز امد.

بیا یې په ډک او غلي اواز ویول: امریکایها برایشان استاده بودند. در مرگ تمام طالبان قوای خارجی کمک کردند، مگر کشتن اوغان های بی گناه را ظلم کرده است. خو ده خپلې خبرې نورې پسې زیاتې کړې. وې ویل، چې طالبان خو یې مړه کړل، نورو د کلیو پښتنو څه ګناه درلوده. دا خو د خدای او رسول لاره نه ده. دا ډېره ناروا ده، چې دوی کړې ده. غاړه یې تازه کړه او په جګ غږ یې وویل: پرون یې په دا وړاندې کلي کې چې تقریباً شپېته کډې ستاسې اوغانان پکې اوسېږي، له هر کوره یې کوم چې افغان (اوغان) دی ویستلي دي او بیولي یې دي. معلومدار چې هغوی هم وژني. د خدای قهر دی ملک کې جوړ شوی دی. کله پشتون تاجک، اوزبک، هزاره او ترکمن وژني او کله بیا دوی پښتانه وژني. خپل منځۍ جګړې او مرګونه خو لا پرېږده. له دې خبرې سره یې جوخت د چای پیاله پورته کړه او ګوټ یې ترې وکړ. ماته یې مخامخ راوکتل، وې ویل اوس ته وایه، څه غواړې، چېرې ځې، کلي ته ځې او که بل چېرې. زه خو درته د کلي د تلو مشوره نه درکوم، خو ته راته د خپل زړه اصلي مطلب وایه.

ما وی ارباب صیب ! زه بیا هم درته وایم، چې کومه ګناه راکې نشته دی، طالب نه یم. بل کوم مشکل مې مخې ته نه دی پروت، له ما سره د چا څه کار دی. سبا به راساً خپل کلي کور ته ورځو. ارباب راته وویل: بچی ساده کېږه مه، ما خو درته مخکې خبره وکړه، ستا کلیوالو څه ګناه درلوده، ته هم د هغې کلي یې. کله دې پرېږدي، که کولای شې هېڅ کلي ته مه ځه، کوم بل ځای ته لاړ شه. دلته د پښتنو شپې نورې ګرانې دي. یوازې دلته نه، په کندوز او ټول قطغن زمین کې یې په پښتنو پسې دا ځل راخیستې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوره دې خپله خوښه !

زه حېران، هک پک پاتې شوم، چې څه وکړم؟ په دې وخت کې ارباب صيب تشناب ته لاړ. ما له ځانه سره فکر وکړ، چې ښه ربښتيا وايي که کلي ته ورشم، د کلي خلک خو زما په مخ کې له منځه لاړل، نو د کلي ښځو ته به زه څه وايم؟.

فيصله مې له ځان سره دا وکړه، چې په هر ترتيب سره کېږي ځان خپل پلارني پخواني کلي مومند درې ته ورسوم او له هغه ځايه بيا د خپلې کورنۍ د پاتې غړو غم وخورم. په زړه کې مې بس همدا فيصله وکړه. ما وې ددې ځای نه د وتلو به له ارباب صيب نه خط واخلم، چې لار کې مې ترکمن، اوزبک او دا نور ونه ځوروي.

زه لا په دې سوچ کې وم، چې ارباب صيب راغی، پخپل ځای کښېناست. ما وی ارباب صيب همدا ستا مشوره مې ومنله، د څو ورځو لپاره به ځان له کلي نه ګوښه کړم. کومې بلې خوا ته به ځان وباسم. که تاسې راته سبا ته په خير سره يو ليک راکړئ، چې په لار کې مې څوک په تکليف نه کړي. ارباب صيب وويل: ولې نه، زه به ليک درته وليکم. له دې منطقې (سيمې) نه به روغ وځې، اخوا ته دې کار خپل دی. ما بيا ورغبرګه کړه، ارباب صيب اوس نو راته په هغه کلي کې ژوند کله خوند راکوي، نور کليوال به مې نه وي او زه به کلي کې ګرځم راګرځم. دا خو زما پښتو او غېرت نه مني. که مال، عيال مې پکې تباه شي، بيا به دغه کلي ته ورنشم. د شپې تر ناوخته پورې ارباب راته د شمالي ولايتونو د جنګ سالارانو او قوماندانانو له لاسه سر وټکاوه. ماخستن تير يې راته يو ليک وليکلو. د ټولو کليو او سيمې وسله والو ته يې زما په هکله ښه ليک پخپله وليکلو او راېې کړو. وې ويل په لاره کې چا په تکليفولې، دغه ليک ورښايه. څوک درته څه نشي ويلی. ليک يې راکړو او له ځايه پاڅېد. ماته يې وويل: سهار چې دې چای مای وڅښلو، بيا به له دې ځايه رخصت شې. ما وی ارباب صيب تا دې الله پاک ژوندی لري، سبا ته زه وختې لمانځه نه وروسته له دې ځايه حرکت کوم. ويلې ښه نو چې څنګ دې خوښه وي، همغسې وکړه. که سبا ته تللی وې، پرمخه دې ښه شه. لاس ونه مې ورته ښکل کړل. مخه ښه يې را سره وکړه او لاړ دننه کور ته ننوت.

ما د ارباب مزدورانو ته وويل: وروره سهار به راته لاره راوښيوئ. هغوی هر يوه وويل: هو سبا ته به وختې درته چای جوړې کړو، چای به وڅښې، بيا به دې لارې ته سيده کړو، ځې به.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پرېوتلو ځای یې راته جوړ کړ، زه خو بې له هغې سترې ستومانه او بې خوبه وم، پر بستره ولوېدم. تر سهاره مې پوره ښه خوب وکړ. سهار وختي یې راویښ کړم، لمونځ مې وکړ، هغوی راته مخې ته چای کېښودې. ما په چالاکۍ یوه پیاله چای وڅښلې. هغوی ته مې وویل: وروره خدای مو ژوندي لره، اوس نو لاره راته وښایه، چې لمر راباندې تود نشي.

د ارباب له حجرې نه راووتلم، یو تن راسره له کلي نه راووت. د یوې لارې په سر کې ودرېد. ویلې هغه وړاندې ونې چې ښکاري، هغه ځای پورې به په همدې لاره مخامخ ځې. کله چې ونو ته ورسېدې، یوه لار ښي پلو ته او بله مخامخ تللې ده. مخامخ لاره کلي ته ځي او ښي پلو لاره سړک ته وتلې ده. ته به همدغه ښي خوا ته لاره ونیسې. په سړک به ځې. که موټر درته پیدا شو، لاس به ورته ونیسې. هر چېرې چې تلې، ور وبه خېژې، ځه نو په مخه دې ښه. هغه رانه ستون شو او ما خپلو پښو ته زور ورکړ.

له یوه ساعت مزل نه پس ونو ته ورسېدم. په دوه لارې ودرېدم. د ښي لاس لارې ته وګرځېدم، لمر راوخوت، یوې ونې لاندې مې دمې لپاره خپل څادر تر کوناټې لاندې کړ. شاوخوا مې پام کاوه، مخامخ وړاندې کلی ښکارېده. په کلي کې ځای پر ځای لوګي ختل. د لږې دمې نه وروسته مې بیا لاره ونیوله او په مزل مې پیل وکړ. سړک کې کاڼي او تیږې دومره نه وې، خالي سپېرې خاورې وې. تر زنګانه پې سړې ښخېده. خپل څادر مې له سره تاو کړ، ما وی چې ګرمي مې ونه وهي. بندي کس لا په سړک نه ښکارېده. د چینارانو ونې رانه شاته وړاندې پاتې شوې. په یوه کځ کې سړک تللی و، د سړک دواړو خواو ته پنبه ولاړه وه. ځای ځای د خټکیو پالیزونه هم تر سترګو کېدل. په ویالې او پټیو کې د چنګښو قور، قور مې تر غوږونو رارسېده. پوره ډېر مزل مې وکړ، له یو نیم ساعت مزل نه وروسته د موټر غرهاری شو. شاته مې کاته چې دوړې وې یو زوړ لوی واګون ګاډی راروان و. زه د سړک په غاړه ودرېدم، لاس مې ورته ونیو. ګاډی ودرېد، یو د اوږدو ویښتانو زلمي موټر چلاوه. غږ یې وکړو: ویلې چېرې ځې. ما وی موټر چېرته ځي، هغه وویل: د پلخمري خوا ته ځو. ما وی استازه! زه هم پلخمري ته ځم. کلینر غږ کړو ویلې راځه راوخېژه. موټر ته وروختم او په یوه څوکۍ کې کېښناستم.

موټر روان شو او په دوړو کې بیخي پټ شو. د موټر ښیښې ماتې وې، دوړې او خاورې موټر ته راننوتې. د لږ مزل نه وروسته په دوړو او ګردونو کې پټ شوم. اوه اته تنه نور په موټر کې ناست وو. په څادرو کې یې ځانونه نغښتي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅ نه معلومېدل، چې څوک دي؟ له ډېر مزل وهلو نه وروسته موټر ودرېد. موټروان غږ کړ، ويلې: تالا شي ده، د دوستم دوی پوسته ده. موټر ته دوه تنه راوختل. هر يوه ته به يې پام کاوه. په چا چې به يې شک راغی، اسناد به يې ترې غوښتل. له ما يې هم اسناد وغوښتل. ما ورته د ارباب صيب ليک ورکړ ما وی نور اسناد نه لرم. خدازده، چې په خط به پوهېده او که نه؟ سمدستي يې ليک بېرته راکړ، موټروان ورته څه پيسې په لاس کې کېښودې او له موټره ښکته شول. موټروان نو بيا پښه پرې ټينګه کړه او په يو رپ کې د مزار له ساحې نه واوښت. ما سپښين قضا و، چې پلخمري ته ورسېدو. هلته مو دمه وکړه، لمونځونه مو هم وکړل او ډوډۍ خوړلو نه وروسته د پلخمري بازار کې وګرځېدم. هلته هم د خلکو وضعه راته مړه غوندې ښکارېده. څو تنه دوکانداران مې پېژندل. ما وی راځه ورچکر شه، ګوندې وي. په بازار کې د هغوی دوکان پلو روان شوم، چې نږدې ورغلم دوکانونه مې ورکتل هغه دوکانونه او هغه دوکانداران مې هېڅ په نظر رانغلو. دوه درې ځلې په بازار کې ښکته پورته لاړم، اشنا څوک مې نه کړو پيدا.

بازار کې د خلکو ګڼه ګوڼه زياته وه، خو څنګه چې پخوا و، هغسې مزه يې نه وه. يوه سماوار ته وروګرځېدم، ما وی چای مای به وڅښم بيا به د تلو فيصله له ځان سره کوم. په سماوار (هوټل) کې خلک په تختو ناست دي، څوک چای څښي، څو ډوډۍ خوري، ځينې پخپلو کې سره خبرې اترې کوي. يو نيم پکې چوپه خوله ناست و. زه په يوه غالۍ چې د لرګيو په تختو غوړېدلې وه، کېښناستم، دېوال ته مې ډډه ووهله. د هوټل شاګرد راته چای راووړ، په شنه پياله کې مې له چاينکې چای راواړاوه، چې يوه تن مې له شانه په اوږه لاس کېښود. زړه مې کش وخوړ. ما وی څه لکه چې بيا يې ونيولې، ما خپل لاس دستي پخپل جيب کې ومانده، ما ويل چې د ارباب صيب کاغذ ورښکاره کړم. ما چې هغه ته کاغذ ونيو، ويلې شمس الدين خانه لکه چې ودې نه پېژندم؟ وې خندل ما وی بشير جان نه يې؟

ولې نه! بشير يم. ورجګ شوم، د غېږې برګنډی مې ورسره وکړه، خواته مې کښيناست، هغه زموږ د کلي و. د ستي مې ترې پوښتنه وکړه: والکه ته څنګه ترې ژوندی پاتې شوی يې؟

هغه موسکی شو وې ويل: دا ته نو څنګه ژوندی ګرځې. موږ دواړه لږ موسکي غوندې شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه رابانديږ رادمخه شو، خبرې يې په خولې کې ورو کړې. شاوخوا يې وکتل، بيا يې راته وويل: په دې ځای کې زما او ستا خبرې نه کېږي، دا د چای پياله دې وڅښه چې لاړ شو. ما زر توده پياله په دوه درې ګوټونو کې تشه کړه. هغې ته مې وويل: تاته چای واچوم، هغه وی نه نه. زه خو دا دی اوس له کوره راغلم. ته دلته... له کوره. هو دلته خو زما د ترور زوی دی. له پخوا نه په دې پلخمري کې اوسېږي. د جمعيت ستر سړی دی. د هغوی کره راغلی يم. ته راځه چې ووځو. له سماوار نه راووتلو او په بازار کې د فابريکې په لور روان شوو. په بازار کې ډېر خلک بنکته پورته تلل. يوځای ته ورسېدو هغه رانه مخکې شو او زه ورپسې. تلو تلو له بازاره ووتلو. په يوه بله کوڅه کې ورانديږ لاړو.

د خلکو ګڼه ګونه کمه شوه. ده مخ راستون کړو، ويلې راځه چې د هغې سپيدارو سيوري ته کښېنو او خپلې خبرې وکړو. له مانه دده تلوسه زياته وه. ما وی ډېره ښه ده. د سپيدارو يوې ګوړې ونې لاندې کښېناستو، ده سمدستي وويل: دلته د ترور په کور کې خلک ډېر دي، زما او ستا خبرې هلته نه کېږي. همدلته به سره ځانونه وپوهوو، بيا به لاړ شو. ما وی له دې نه ښه خبره چېرته ده! ما زر له ځان سره فکر وکړ، ما وی لومړی به همدا خپله کيسه او معلومات راته بيان کړي، بيا به زه ورته خپل کيسه وکړم.

ما وی ښه انډيواله کيسه کوه، کلي ته څه حال دی؟

ده وې: دا خبره درنه ما غوښتل چې وپوښتم!

هغه بيا ورانديږ شاوخوا پام وکړ، پخپلو برېتو يې لاس تېر کړ. وې وويل: زه خو دا دوه اونۍ کېږي، چې له کلي راوتلی يم. دلته مې د تروړ کره راغلی يم. هره ورځ له دې ځای نه ځان خبروم. په مزارشريف کې حالات خراب دي، جګړه ده. دو راته وايي مه ځه، حالات به ښه شي بيا به ځې.

زه چې له کور او کلي نه راتلم، خو کراري وه. يوازې په بالاحصار کې طالبانو سخت مقاومت کاوه، جنګ لا روان و. په کليو کې لا شی مې نه و. که څنګه؟ بيا ماته څوک رښتيا حال نه وايي. ولې د ترور ټوله کورنۍ راته خپه ښکاري، نور نه پوهېږم. دده له خبرو پوه شوم، چې دی د کلي د حالاتو نه چا نه دی خبر کړی. په خبرو کې به يې زما سترګو ستر ګو ته راکتل. هغه وويل: ښه نو اوس ته راته وايه، چې څنګه دلته راغلې، کور و کلي ته څه حال دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما مرۍ وچه وه، دوه ځلې مې غاړه تازه کړه، اصلي خبرې مې خولې ته چېرته راتلې؟ لږه شېبه غلې پاتې شوم. د کلي په خلکو کې دده يو مشر ورور او دوه تنه د تره زامن د ليلى د ښتې خپل ګوګل ته تېر کړي وو. هغه رابانديې شکمن شو، ويلې شمس الدين خانه ته خو د کلک ځيګر خاوند وې، څنګه غړکنده او غلى غلى کېږې؟

ما ځان ډېر تېر راتېر کړ، خو نه کېده، خبرې مې له خولې نه راوتې، ګچ او ګول شومه. هغه راته حېران، حېران کتل. همدا يې ويل: شمس الدين خانه هرڅه چې وي، وايه نو، اوس خو زموږ سر له راغلي ده.

زما ستونى ډک شو، سترګو نه مې د اوښکو باران راروان شو، يو ځل مې په زوره غږ کړو: څنګه يې ووايم؟ څه درته ووايم؟ د ويلو نه دي! زړه خو مې بې له هغې ډک و، نور ټينګ نه شوم، خپل سر مې په زنګنو ټيټ ونيو او ښه مې په زوره زوره وژړل. هغه هم له ما سره ژړا غبرګه کړه.

هغه کوښګنې کاوه، چې تسلي راکړي او اصلي خبره بانديې ځان پوه کړي. زما خو زړه ډک و، د سپيدار لاندې مې ډک زړه تش کړ. له زنګنو مې سر راپورته کړ، خپلې سترګې مې له اوښکو وچې کړې، هغه راته بيا وويل: ماته رښتيا، رښتيا وايه، بې له هغې مې خراب خراب خوبونه ليدلي دي.

ما وى انډيوال صفا خبره دا ده، چې د کلي ټول خلک يې دوه ورځې مخکې د ليلى په دښته کې وژلي دي. د هغه د تندې ګونځې نورې هم څو کرښې زياتې شوې. ويل اخ دا څه وايې؟ شمس الدينه له چانه دې اورېدلي دي که څنګه؟ ته نو څنګه...؟ ما وى چې زه هم پکې وم، نور هغه بيخي بې واره شو. دا نو څنګه چل شوى ته خو راته سمه اصلي خبره وکړه. له خپل ځايه ماته لږ راوړاندې شو، يو اوښکې او لاس يې رپېدل. په وارخطايي يې وويل: هله کيسه کوه!

زما زړه تش شوى و او سېله مې برابره شوه، له سره مې ورته کيسه راونيوله. هغه راته مخامخ ناست و، غوږ يې ايښى و، ما ورته ټکي په ټکي کيسه پيل کړه.

د هغه زړه وار نه کاوه، ويل بالاحصار ته يې زموږ د کوره څوک راوستي وو؟ ما وى ورور دې او دوه د کاکا زامن دې. نو بيا څنګ چل وشو. د ورور او کاکا زامنو په اورېدو بې لاړې په مرۍ کې ونښتې. ما چې خبره په کانتينر کې د بندېدو او د خلکو د سلګيو او چيغو نارو ته ورسوله، نور نو د هغه وضعه خرابه شوه. په ډېره يې رنې اوښکې راماتې شوې. په کانتينر کې مې تېر شوى حالت ورته تېر کړ. هغه نور پسې ژړا ونيو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل د څادر پیڅکه یې مخ ته نیولې وه. ما چې ټوله کیسه ورته تېره کړه، هغه له خپله ځایه راپورته شو. غېږ یې ته راغاړې وت. دواړو په چیغو، چیغو وژړل. یو نیم څوک چې به په لاره تېرېده، موږ ته به یې راوکتل. ښه مو چې بیا سره زړه تش کړ. بیا هغه په نیولي غږ وویل: شمس الدین خانه راځه چې اوس د خاله کور ته لاړ شو، نورې خبرې به هلته کوو. موږ دواړه د هغې د ترور کور ته لاړو. د هغه د ترور کور له ښاره وتی په یوه کڅ کې یې کلا جوړه کړې وه، مخې ته یې لوی بڼ و. موږ د کلا مخې ته په دېره کې کښېناستو. یو تن په دېره کې د لرګیو پر تخت اوږد غزېدلی و، د خپلې چپنې لستونی یې په سترګو اچولی و. ښخ ویده و. دی ګړندی لاړ د ننه کلا ته ورننوت. زه په سوپه کې د چینار لاندې په توشک کښېناستم.

د سوپې په یوه کونج کې د اوبو غټه چاټۍ ایښې وه. په جام کې مې اوبه ترې رااخیستې او په سر مې رااړولې. لږ شېبه وروسته هغه (پرویز) بېرته له کلا نه راووت او زما خوا ته راغی. ویلې کور کې یوازې تورسرې دي، نارینه ټول بازار ته وتلي دي. رښتیا تورچای څښې که شین؟ ما وی هر یو چې وي را یې وړه. ویلې دواړه شته. ما ویل شین چای راته راوړه. پرویز لږ شېبه کښېناست بیا پاڅېد. په تلو کې یې وویل: ترور مې رانه پوښتنه وکړه ویلې رنګ دې ځنګه زیړ دی، خپه غوندې ښکارې؟ ما وی نه نه توړۍ څه خبره نشته دی. چای مې چې راوړو، بیا به دواړه وغږېږو، چې دوی خبر کړو که نه؟

هغه سمد ستي د چای پتنوس سره راغی. دوه په دوه چای ته کښېناستو. ما چې ده ته کتل، ډېره خپه او ستومانه معلومېده. ما وی پرویز خانه د خدای کار دی اوس خو راغلې ده، له پېښې نه تېښته نشته دی. که زما اورې خو توړۍ دې خبر کړه. دا ټول خبر کړه، ستا د ترور زوی خو بې له هغې له دې نورو سره لار لري، کلي ته به یې ولېږو، چې پوره حال احوال راته راوړي. هغه لومړی لږ په فکر کې شو لږ غلی پاتې شو. بیا یې وویل: ښه ده، چې ته ځنګه وایې، همغسې به وکړو. زما خو همدا نظر دی، چې دا ستا د ترور زوی به کلي ته ولېږو، که بې وکولای شول ستا او زما واړه به راولي. زه به درنه بیا د جلال آباد په نیت ځم او ته به دې دلته د ترور سره څه موده پاتې شې.

ما او ده دا خبرې ښې وغړنجولې په پای کې مو همدا سره غوټه کړه، چې ترورزی به زموږه کډې راولي. په همدې مو فیصله وکړه او د ماز دیګر لمانځه ته پاڅېدو. د پاڅېدو په وخت کې هغه راته وویل: که دې خوښه وي، بېګا ته به ټول له تېر شوي جریانه خبر کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما وی څنګه چې ستا خوښه وي، همغسې به کړو.

د ماز دیګر لمونځ مو وکړو، ماښام نږدې و، چې د پرویز د ترور زوی راغی. څلور تنه وسله وال ورپسې وو، ما چې ولیدل، زړه مې دربا پیل کړه. ما وی ګڼې بیا راپسې دوستمیان راغلل. له ورایه یې پرویز ته وخندل په تورو بریتو کې یې سپین غاښونه وځلېدل. ویلې تروزیه لکه چې ټوله ورځ دې په کور تېره کړه. په چټکو ګامونو زموږ خواته نږدې راغی. هغه ورته زه وروپېژندم، پوره د خوند روغبړ یې راسره وکړو.

خپل کلاشینکوف یې ونې ته ډوړند کړ، ویلې زه به اودس وکړم. ماښام دی، نورو ملګرو یې هم اودسونه وکړل. د ماښام په لمانځه ودرېدو، وروسته له لمانځه نه هغه په چالاکۍ سره کور ته ننوت. ورپسې پرویز لاړ. په راغلو کسانو کې یوه یې ګیس ته تیلی وواهه. ګېس یې بل کړو. ما له یوه نه پوښتنه وکړه: انډیواله تاسې همدلته اوسېږې؟

هغه وویل: هو موږ د قوماندان صیب کسان یوو، همده سره ګرځو. زموږ نوره قوه او مجاهد د زغالو (سکرو) دوکان سره پراته دي.

موږ لا په همدې خبرو کې و، چې پرویز دسترخوان څنګ کې نیولی و او راغی. دوه درې هلکانو ډوډۍ راوړه. قوماندان راووت. موږ ټول ګډ سره په دسترخوان کښیناستو. د ډوډۍ په جریان کې قوماندان وویل: بښنه غواړم، هرڅه چې تیار وي، راسره خورئ به یې. زموږ داسې لالهانده وظیفه ده، یوه لحظه خوځېدای نشو. کله جګړه وي، کله هسې خبرې اترې، بیخي خوشې حالت دی. حېران ورته پاتې یو، چې نه یې کوو، دې وطن کې په غیر له دې نه شپې نه کېږي، چې کوو یې، دغسې حال دی. کله داسې هم شي چې په میاشتو کې کور ته نشو راتلای. ما چې هغه ته کتل، د خپلې قوماندانۍ نه خوښ ښکارېده. د ډوډۍ تر پایه یې د خپلې قوماندانۍ خبرې راته وکړې. له ډوډۍ وروسته چای راوړل شو، د چای په اخر کې پرویز هغه ته په غوږ کې څه وویل. ده سمدستي وویل: ښه، ډېره ښه ده. لږه شېبه وروسته قوماندان خپلو وسله والو ته وویل: والکه تاسې پام کوئ موږ د یوه ساعت لپاره دننه ننوزو. هغوی ټول وویل: ښه صیب. هر یوه خپل سلا راواخیستله او شاوخوا د څار لپاره یې تیاری ونیوه. پرویز وویل: شمس الدین خانه ترور مې وایې دی یو وار راننباسه، چې له نږدې نه ورسره وګورم. راځه دننه به لاړ شو. موږ درې واړه کلا ته ننوتلو. د کلا دروازې ته څېرمه یوه لویه هوجره وه، پکې کښیناستو. هلته هم ګېس لګېدلی و. لویه کوټه په قالینو پرش وه، لږه شېبه وروسته د قوماندان مور او لمسیان راغلل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قوماندان مور بوډۍ شوې وه، سترګې یې کمزورې وې، هوجرې ته راننوته. مور ورپاڅېدو، پرویز راته وویل: دا زما ترور ده. ما یې لاس ونه ښکل کړل. هغې هم په سر ښکل کړم. د ګېس ترڅنګ په توشکه کښېناسته، درې تنه لمسیان او یوه لمسۍ یې ترڅنګه کښېناستل. پرویز وویل تورۍ دا سرۍ شمس الدین نومېږي، د مزار د شولګرې د لر کلي او سېدونکی دی. زموږ دوست دی، موږ سره په یوه کلي کې اوسېږي. له پخوا نه هلته زمکه لري. کلا یې زموږ د مځکې سره نزدې ده. ښه چم ګاونډ راشه درشه سره لرو. نن غرمه مې بازار کې ولید، د کور و کلي پوښتنه مې ترې وکړه، پوره احوال یې راته وو ایه. نور نو دهغه ستونی ډک ډک شو، زه پرې پوه شوم، چې خبرې ترې ورانې شوې. زر مې ترې خبره ونیوله. یوازې هغه ماته د ژړا په حالت کې لاس ونیو، ویلې دی به درته خپله کیسه او د سترګو حال ووایي.

ما دوی ته زموږ د کلي حالت، د بالاحصار او د لیلي د دښتې کیسه راواخیسته، هغوی ټولو راته غوږ نیولی و. ما چې د خپلو کلیوالو چیغې نارې او مرګ په کانټینرو کې ناستو کسانو ته تر دغه ځایه کیسه راورسوله، بوډۍ په ژړا شوه. د خپل ټیکري پېڅکی یې سترګو ته ونیو، اوښکې یې روانې وې. د کانټینر حالات مې چې لږ نور ورته بیان کړل، پرویز او قوماندان دواړه په ژړا شول. د هغوی د خپلوانو مې هم ورته وویل. ما وی د پرویز ورور او دوه د کاکا زامن راسره په یوه کانټینر کې ناست وو.

تر پایه مې کیسه ورته تېره کړه، په کوټه کې ناست کسان ټول غمګین او په ژړا شول. د هر یوه له سترګو نه اوښکې روانې وې. قوماندان هم د جېب دستمال سترګو ته نیولی و. زما حالت هم چندان نورمال نه و، تر ډېره وخته ټولو وژړل. بیا قوماندان وویل: ددې بې ناموسانو په دغه کار موږ نه یو خبر، خالي دومره خبر شو، چې ډېری پښتانه یې په کانټینرو کې له خپلو کلیو نه وړي دي او بلا طالبان یې هم په کانټینرو کې ژوندي اچولي، چې هغوی ټول مړه شوي دي. ولې د کلیو د خلکو نه چا څه نه دي ویلي.

له دغه خبرې نه وروسته د هغه رنګ سور واوښت، لږه شېبه په فکر او چرت کې لاړ. پرویز ته موقع په لاس ورغله، وې ویل: تروروزیه نورې خبرې پرېږده، سهار وختي به زموږ په وړو پسې ځې. د شمس الدین خان واړه او زما واړه به راولې. قوماندان شېرخان لومړۍ لږه شېبه غلی شو، بیا یې وویل: لکه چې دا ځل یې په پښتنو پسې را اخیستې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طالبانو دې خدای بېخ اوباسي، چې په قدرت کې و، خو ملا او بنیادګر و، اوس چې نیول کېږي او وژل کېږي، پښتون دی. بیا لږ موسکی غوندې شو وې ویل: د الله کار دی، په دې ترکمنو او اوزبکو به چا سلام نه اچاوه، نن د بل په مټ او زور څه نه کوي؟ په غوسه کې یې ډېرې خبرې وکړې. بیا یې وویل: ستاسې فیصله همدا ده، چې ما شومان مو دلته راشي؟.

ما وی قوماندان صیب که ته زموږ کلي ته تلای شې، ډېره به ښه شي. یو وار به د کلي احوال زده کړې. په یو ترتیب سره به زموږ واړه ترد ې ځایه راورسوې. زه خپل وطن مومند درې ته ځم. ځمکه او مال به زموږ دهقان ته که ژوندي و، وسپارې او که مړه وو، نو د هغه مېرمن او زامنو ته به یې ورتسلیم کړې او دا به ورته ووایې، څو ورځې وروسته به زما له خوا ورسره بیا نورې خبرې او ملاقات وشي.

قوماندان وویل: ډېره ښه ده، چې ستاسې څنګه خوښه وي، هغسې به وکړو. زه به سبا ته ستاسې کلي ته لاړ شم. همدا خبره یې وکړه او وې ویل: ناوخته دی، شپه تېره ده، راځئ، چې حجرې ته لاړ شو او تاسې لږ خوب وکړئ، نورې خبرې به سبا ته کوو. ولې زه درنه سهار وختي ځم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ویر کلی

مـوږ پـه حجـره کـې ډډې وا چـولې، تـر ډېـره مـوږ دوا ړو تـه خـوب نـه راتـلـو. پـه همـدې سـوچ کـې چـې ایـا ماشـومان او کلـی کـور بـه څنګـه وي؟ سـهار وختـي لمانځـه تـه جـګ شـولو، قومانـدان د خپلـو بـاډي ګـارډانو سـره وختـي تللـی و. مـوږ د هغـه راتـګ تـه انتظـار پـاتې وو. دوه ورځـې تېـرې شـوې، پـه دربیمـه ورځ هغـوی رارو سـېدل. زه او پرویـز دواړه د ماسپـښین پـه لمانځـه ولاړ وو، چـې وړانـدې غـږ شـو ویلـی راغـلـل. مـوږ لمـونځ خـلاص کـړ، راپورتـه شوو.

یـو هلـک راغـی، ویلـې پـلار مـې خلـک راوسـتـل. مـوږ د کـلا مخـې تـه ورغـلو. کتـل مـو چـې د بـازار لـه خـوا هغـوی پـه کـڅ کـې راروان وو. مـوږ سمد سـتي مخـې تـه ورغـلو. غوښـتـل مـو چـې پیتـې ورسـره راواخلـو. کلـه چـې د هغـوی خـوا تـه ورغـلـو، ماشـومانو زمـوږ پـه لـور رامنـډې کـړې. زمـا اولادونـه ماتـه راغـاړې وتـل او د پرویـز ماشـومان لـه هغـه نـه تـاو شـول. د کـڅ پـه منـځ کـې زمـوږ مېرمنو پـه ژړا پیـل وکـړ. زمـا مېـرمن ځکـه ډېـر ژړل، چـې زه خـو د هغیـو نـه د نـورو کلیـوالـو سـره یوځـای لـه کـوره راوتلـی وم، نـور کلیـوال خـو کـور تـه نـه و سـتانه شـوي، ټـول د کلـي پـاتې مېرمنـې او واړه زاړه پـه دې پـوه شـوي وو، چـې یـا خـو بنـدیان دي او یـا یـې وژلـي دي. قومانـدان شـېر خـان د خپلـو کسانو سـره زمـوږ کـډې راوسـتې او د هغـوی کـلا تـه ننوتـل. پـه کـلا کـې شـپږ کـوټې وې، د ځـای مـشکل نـه و. ښـځې او ماشـومان یـې سـره پـه کوټـو کـې ووېشـل. مـوږ نارینـه هـوجرې تـه لاړو. د قومانـدان وسـله وال څلـور تنـه لـه کـلا بهـر د وسـلې سره پـه څـار بوخـت و. شـېرخان وویـل راځئ مـوږ درې واړه بـه پـه هـوجره کـې کښېنو. لـږه شـېبه وروسـتـه چـای راوړل شـو. چـای مـو څـښـو چـې قومانـدان شـېرخان خپلـې خبـرې داسـې پیـل کـړې:

شـمس الـدین خانـه مامـا ! لـه ژونـده مـې زړه تـور شـو، داسـې کـار د نـړۍ پـه تـاریخ کـې نـه دی شـوی لکـه ستاسـې پـه کلـي کـې چـې شـوی دی. پـه هغـه لوی کلـي کـې چـې لـه خلکـو ډک و هـېڅ پـاتې نـه دي. نارینـه یـې وژل شـوي او پـاتې کسانو کـډې کـړي دي. پـه ټـول کلـي کـې وګرځېـدم، ویـر دی او ژړاګانـې دي. پـه هـره کوڅـه بـه چـې ورتلم، پـه غـږ لـه ژړا مـې نـور څـه نـه اورېدل. توبـه، توبـه څـه حـال دی ستاسـې پـه کلـي کـې؟ ستاسـې پـه بـاب مـې چاتـه څـه نـه دي ویلي، یوازې مې پـه پټـه توګـه ستاسـې د مېرمنو سـره رابطه پیدا کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نورو ماماګانو کورونو ته لاړ نشوم، ځکه چې که چېرته ستاسې کورونو ته تلای وای، رسوايي ګډېدله. دا واړه مې بیا په آسانه نشو راوستلای. دوی ته مې ځای وروښود، لومړی مې ورته ځان ورو پېژاند او ستاسې د خولې سوال ځواب او نښې مې ورته وویلې. پس له هغې دوی ټول سړک ته راووتل. په دوو ګاډو کې مې کښېنول او رامې وستل. بې له هغې نه د کلي پاتې ښځې او ماشومان د تېښتې په حال کې وو. هر چا خپلې کډې بارولې. له ما سره په غېر له دې ځلورو تنو نه، نور د تنظیم کسان راسره وو. دا ځینې خبرې خوند نه راکوي، چې په خوله یې یادې کړم. د یوه قوماندان سره مې شپه وه. هغه راته ټولې کیسې وکړې، هغه په ختمه ترکمن دی، مېرمن یې تاجکه ده. ولې ما سره له پخوا نه دوست دی. په غیر له تنظیم او جهاد نه ما او هغه ډېر کلونه سره یو ځای په څو جبهو کې سره تېر کړي دي. یو له بله مو هېڅ پټ نه دي. ددې ماشومانو په رایستو کې راسره تر پایه مرسته وکړه. بېګانه آبل بېګاه مې ورسره شپه وه، د تېرو څو شپو تېرې شوې کیسې یې راته وکړې. هغه راته دا خبره هم وکړه:

ویلې په غېر له دغه کلي، یانې ستاسې کلي نه په غیر نورو کلیو کې هم همدغسې عملیات شوي دي، خو یره په دې کلي کې له حده زیات ظلم شوی دی. ما وی د ظالم بچي ته په دې عملیاتو کې وی. کسم یې راته وکړو. ویلې ښځه دې راباندې خور شي، چې زه قصدي پخپل کور کې وم. یوه هفته وظیفه کې نه وم، زه خبر وم، چې په دې کلیو باندې همدغسې عملیات کوي. زما کسانو به راته راپور راوړو. وخت په وخت به خبرېدمه، غم او غوسه مې پسې زیاتېدله، ولې چاره څه وه؟.

دا لا څه کوې، تاته یو بل راز هم وایم، ځکه چې یار مې یې. داسې خبره مې اورېدلې ده، چې په دې سیمه کې د تللو پښتنو نه ځمکې اخلي او کډه کولو ته یې مجبوروي. خو پام دې وي چې زما دا خبره بل چاته ونه کړې. دا یې راته وویل او زه ترېنه بیا رابیل شوم. دلته په بغلان او پلخمري کې اکثره پښتانه دي. که زه او یا ما غوندې څو نور د دوی سره سر ونه خوزوو (د شمالي ټلوالې) سره، دا پاتې پښتانه هم بې ابۍ او سپکاوي ته رسېږي. په زړه مو کله قبلېږي، هغه داسې ورته ډېرې خبرې ګوکړې. بیا یې وویل پرویز ماما دوی د ټولې کورنۍ احوال مې واخیست. لکه څنګه چې شمس الدین خان ورور پخپلو سترګو هرڅه لیدلي کتلي دي، هماغسې شوي دي، خو خلک لا په کلي کې د اصلي واقعې او پېښې نه سم خبر نه دي. زیات یې پوه دی، چې د کلي ټول خلک یې د لیلی په دښته کې وژلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه په همدې سبب سره کلي ته دننه ورننوتم نه. له بهره مې ټول معلومات واخيستل. کلي ورځ په ورځ تشېږي، کډې تري روانې دي، ما هم چالاکي کوله، چې ژر ستاسې ماشومان راوباسم. زما له لاسه همدومره کېدل، نور نو ستاسې خپله خوښه ده !.

د خبرو وار مارته راورسېد:

وروره ! تا دي خداى ژوندى لري، ډېر لوى احسان دې په ما واړاوه، ترڅو ژوندى يم، دا مرسته او احسان به دې هېر نه کړم. زما به له خدايه سمه وه ، ګڼې په دومره اسانۍ سره دا کار نه کېده. له ښه مرغه، چې پرويز مې په بازار کې وليد او دلته يې راوستم، که نه خدازده په کومو ځايونو به ګرزېدئ؟.

قوماندان صاحب زه داسې فکر کوم، چې دا خلک پښتانه په ترکستان زمين باندې نور نه پرېږدي. د طالبانو دې کور وران شي، ډېر زيات يې قهرولي دي. طالب او ناطالب نه ګوري، خو چې پښتو وايي، بې مرګه يې نه پرېږدي. د ترکمنو ، اوزبکو او هزاره و سره دا تاجک ګفته ټول د پښتون په بربادۍ او نابودۍ پسې يې دا ځل بدې وهلي دي.

قوماندان شېرخان وويل: هو ، هو همدغسې ده، د ټولو يوه خبره ده.

پرويز له د خبرو وار ورغی، ده وويل:

اوس خو مو سر له راغلي ده، د پېښې نه تېښته نشته دی. ولې پښتانه خو بلا وهلي نه دي؟ په اتفاق دې ټول پښتانه په يو اواز سه خارجي راغلو قواوو ته (امريکايانو ته) ووايي، چې دا وطن د پښتنو د اکثريت خاوره ده. له پخوا زمانې نه راپدې خوا يې د خارجي يرغلګرو نه دا خپله خاوره ساتلې ده. دا اوس دا خلک د امريکايي او انګليسي عسکرو او قوتونو په زور پښتانه وژني، له خپلې ځمکې يې باسي او د القاعده او طالب په نوم يې خارجيانو ته په ګوته کوي. دا عمل غېر انساني او غېر افغاني عمل دی. دا خارجي قواوې بايد پوه کړی شي. په کرار کښېناستو خو نه کېږي.

قوماندان د پرويز خبره ونيوله، ويلې ماماجانه ! که رښتيا راباندې وايې، په کوم پښتون دا اواز جګوې؟ په دا پېنځه ويشتو کالو کې دې پښتون پاچاهي نه کوله، خو اصلاً هغوی له سره پښتانه، نه وو. د پردو غلامان وو. سبا ته همدا خبره ده او بيا هم همدغه حال دی.

د پښتنو کيسه دې مفته ده، د ځان، مال او بچو غم وخورئ، پښتانه پرېږده، چې تشې لاپې شاپې وکړي. هغه پخواني پښتانه، نه دي پاتې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما بیا د خبرو وار ونیو، ما وې: شېر خان قوماندان صیب ستا د خبرو سره زه موافق یم، خو یوازې دومره ویلی شم، چې داسې هم نه ده، چې دوی څنګه فکر کړی دی. په افغانستان کې ټولو سیاسي ډلو ټپلو خپل وار تېر کړو، هر چا د افغانستان خلکو ته خپلې نادودې پرېښودې. نن دې شېر پنجشېر او شمالي ټلواله هم خپل وار تېر کړي. ولې دا ناروا چې دوی رااخیستې ده، هېچا په تاریخ کې داسې نه دي کړي. لکه چې دوی وکړل. په افغانانو هېڅکله د چا بدل چاته نه دی پاتې شوی، ترڅو به داسې وي. زموږ غټ عیب او قصور دا دی، چې سره په اتفاق نه یو. پخوا هم همدا خلک وو، دوی له مونږه څل وهلی نشو، خو له دا ځینو پښتنو له لاسه په موږه داسې شپې ورځې راغلې دي. ټولې نړۍ ته یې لکه د ببو غوندې وروپېژندلو. ته والله د یوه ملک پاچاهي چې طالب ته پاتې شي، نو د داسې ملک به څه حېثیت وي؟ قوماندان صیب، چې رښتیا راباندې وایې، دا کارونه چې دوی وکړل، د اسلام په تاریخ کې کله داسې شوې دي؟.

مطلب د پښتون شمله یې راټیټه کړه. طالبان خو د بل چا په مرسته د څو تنو لوږ پوړي خرڅ شوي غلامان طالبان وو، چې پخپله مخه ولاړل. په نوم طالب خو یې ټول پښتانه دل کړل. اوس نو بله چاره نشته دی، هرڅه چې دي په ځان به یې تېر وو. پرویز را نه خبره ونیوله. ویلې شمس الدین خانه وروره! راځه چې اوس ددې خپلو ماشومانو او د خپل سر غم وخورو. شپه په وتو ده، اوس به خپلې خبرې وکړو. ته څه تصمیم لرې، چې څنګه وکړې؟.

ما وی زه خو وروره تاسې ته صفا خبره کوم او هغه دا چې زه چې ژوندی یم، نور به خپل کلي ته لاړ نشم، ځکه چې په کلي کې څوک نه دي پاتې. اوس نو هلته ژوند خوند نه راکوي. ځمکه او کلا، مالونه مې دهقان ته پاتې دي. زړه مې دی څه موده وروسته دغه ځمکه کلا هرڅه خرڅ کړم، څو خپل وطن ته لاړ شم. پاتې ژوند د خپل پلار نیکه په پخواني کلي تېر کړم. سبا ته به له خیره د کابل په لور وخوزېږو. رښتیا قوماندان صیب! د سالنګ لاره څنګه ده، تګ راتګ پرې کېږي؟ هغه وی: هو تر پرونه خو د سالنګ لاره خلاصه وه، چې خلاصه وي ښه ده. موږ به سهار ته په خیر سره له تاسې نه رخصت شو. قوماندان شېرخان وویل: ماما ولې یو څو شپې خو به مو راسره تېرې کړې وای. ما وی: تاسې دې الله ژوندي لري، که ژوند باقي وو، زه یو ځل بیا څه موده پس بېرته دلته راځمه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرويز وويل: سمه ده تاسې دې خداى په خير سره خپل وطن ته ورسوي، موږ به تر هغې دلته يو نو ترڅو چې وروسته نور څه پېښېږي. نور نو شپه زياتې په وتو وه، قوماندان وويل: اوس به ويده شو، سهار به له خيره بيا ځنګه چې ستاسې خوښه وه، هغسې به وکړو.

شپه تېره شوه، سبا شو. وختي لمانځه ته پاڅېدو، وروسته بيا چاى وڅښل شوې. قوماندان شېرخان وختي يو تن په موټر پسګي بازار ته لېږلى و. لږه شېبه وروسته هغه راغى. ويلې موټر مو دربس تر کابله نيولى دى. موټروان ويلي سورلۍ دې راولـه، چې حرکت وکړو. د سالنګ لاره نامعلومه غونډې ده، څومره چې په وخت لاړ شو، ښه ده. ما خپلې مېرمنې ته وويل واړه درسره سنبال کړه، چې ځو په خير. په دې وخت کې قوماندان شېرخان او پرويز دواړو جېب ته لاس کړو، پيسې يې راوويستې او ماته يې ونيولې. شېرخان پيسې زما جېب ته راختا کړې، ما بېرته ورکړې. ويلې وروره! ته په سفر ځې، ماشومان درسره دي، چېرې بند پاتې نشئ. ما وى کور دې ودان. زما مېرمنې له کوره ځان سره پوره پيسې راوړې وې. ګومان کوم، چې خداى به مو بګد نه پاتې کوي. د هغه مور او ماشومان، مېرمن يې او موږ ټول سره په يوه ځاى لاسونه پورته کړل، دوعا مو وکړه. بيا ما هغوى ته وويل: ستاسې ښېګڼې به نه هېروم. تاسې دې الله ژوندي لري. قوماندان صيب، پرويز خانه څو ورځې وروسته به زموږ د کور، کلي، ځمکې او زموږ په دهقان به درسره ټينګه وکړئ، چې په هرڅه ورسره پام وکړي. زه په خير سره بېرته زر راګرځم او که دې وکولاى شواى، زموږ دهقان ته د کوم باوري سړي په خولې ځواب وروليږه. ورته ووايه شمس الدين روغ جوړ دى، خپل واړه يې د څو ورځو لپاره مومنددرې ته بيولي دي. څه موده وروسته بېرته راځي. زما خو اصلي خبره ستاسې سره ده، چې زه بېرته که ژوندى وم، خپل کلي ته به دوباره ور ونه ګرځم.

زه به بيا په کلي ځنګه سترګې ولګوم؟ وروڼه، خپلوان او کليوال به نه وي او زه به يوازې په کلي کې ژوندى ګرځم. نه، نه دا نشم کولى. پرېږده، چې زه هم خپلو کليوالو او پښتنو ته خپله پښتنو او ننګ وروښيم. پرويز جانه که چېرته کلي ته لاړې، په ټول کلي او کاڼو بوټو باندې به زما سلام وايې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس نو د خدای په امان، د کور له ټولو غړیو نه مو مخه ښه را واخیستله. یوازې شېر خان او پرویز را سره تر موټره ولاړل. د پلخمري ښار د کابل موټر تم ځای ته ورسېدو ، زمونږ موټر تیار و ، ما شومان موټر ته وروختل. ما له قوماندان او پرویز نه خدای په اماني واخیستله. دوی لا ولاړ وو ، چې موټر روان شو. هغوی را ته لاس نه خوځول، چې زموم موټر په دوړو کې را پناه شو.

پــــای

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوندۍ پېښنه

ادب په هره ټولنه کې د اصلاح او سمونې لپاره ډېر مهم رول لوبولی دی، په هره ټولنه کې څه ناڅه نیمګړتیاوې او ناانصافۍ موجودې وي، چې د اصلاح او رغونې لپاره یې شاعران، لیکوالان او ادیبان د خپل قلم په ذریعه ډېر کار کوي.

وایي چې ښه قیصه، ناول، افسانه یا ډرامه هغه وي، چې لوستونکي پل په پل د ځان سره بیایي، تر هغې چې د قیصې د پای ټکي ته نه وي رسېدلي.

د افغانستان تېر پېنځه ویشت کلن ناورین او غمیزې هم ډېرې بدمرغه او دردونکې قیصې په خپله سینه کې ځای کړي دي، په دغه غمېزه کې په بې وزله افغانانو او بیا په خاصه توګه په پښتنو ډېر ناوړه او بې دریغه ظلمونه شوي دي. د ډله ایزو وژنو قرباني هم اکثر پښتانه دي، چې ښه مثالونه یې د کونړ د کرهالي او د لیلی د دښتې ډله ایزې ټول وژنې دي، پښتانه تل کله د ملا او طالب په نوم، کله د مجاهد او اشرار په نوم، کله د کمونست (خلقي او پرچمي) په نوم زورېدلي دي او د ظلم د وخت د هر دور چارواکو او ټوپک سالارانو په مختلفو پلمو (چلونو) په دغه بې ګناه او بې وزله خلکو خپله خواه یخه کړې ده.

د دغه ظلمونو او ډله ایزو وژنو یوه بدمرغه پېښه د "لیلی د دښتې" ده، چې د هېواد د شمال د دغه ناوړه پېښې انځور محمد اجان یار په دې کتاب (د لیلی دښته، د سترګو لیدلی حال) قیصه کې په ډېر ساده او روانه لهجه په مختلفو کردارونو کې رانغښتې او په داسې انداز کې یې تمثیل کړې، چې لوستونکي به د کتاب د لوستلو په وخت حتماً دا فکر او سوچ کوي، چې محمد اجان یار د دغه پېښې د خپلو سترګو شاهد دی.

د پښتونخوا د پوهنې دېره د تېرو څو کلونو راهیسې هڅه او زیار کوي، چې د پښتنو لیکوالانو سره د کتابونو په چاپ او سمبالښت کې مرسته وکړي، ترڅو د پښتو د ادب زار لمن د هر راز ادبي رنګینیو څخه ډکه شي، چې په دې سلسله کې یې په زیات شمېر کې کتابونه د مینه والو لاسونو ته رسولي دي.

د ښاغلي محمد اجان یار دا دوهم کتاب دی، چې د پښتونخوا د پوهنې دېرې په زیار خورېږي، له دېنه وړاندې د یار صیب د یو ښکلي ناول "ځانګه" د خپرېدو ویاړ هم د پوهنې د دېرې په برخه شوی، چې هغه ناول "ځانګه" هم د یوې ژوندۍ پېښې او یوې پښتنې پېغلې د ژوند داستان و، چې د لوستونکو د پام وړ ګرځېدلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(د لیلی دښتـه د سـترګو لیـدلی حـال) هـم د افغـانـستان د غمیـزې یـو تـاریخي او حقیقـي قیـصه ده، چې محمد اجان یـار پـه ښـکلي او ښـه توګـه انځـور کـړې ده. پـه دې قیـصه کـې د اسې کردارونـو تـه ځـای ورکـړل شـوی، چـې د پـښتنې د تـل (بـڼخ) عکاسـي کـوي، د مظلومـانو ژړا او فریـاد د انـساني حقونـو د علمبردارانـو غوږونـو تـه رسـوي او د ټـوپـک سـالارانو او ظالمـانو د تـورو مخونـو څخـه پـرده پورتـه کـوي، کـوم چـې د ژبـې، قـوم او نـسل پـه نـوم یـې پـه پـښتنو هـر راز وحـشیانه او نـه بخښونکي ظلمونه کړي دي.

د لیلـی دښـتې د ډلـه ایـزو وژنـې خبرونـه او راپورونـه خـو مـوږ د ورځپـاڼو، مجلـو، خبـري رسـنیو او راډیوګـانو پـه وسیله اورېـدلي و، مګـر د دغـه بـې رحمانـه ټـول وژنـې اصلي منظـر زمـا پـه خیـال تر اوسـه پـه کتـابي شـکل نـه دی راغلـی. دا د محمـد اجان یـار کمـال دی، چـې د دغـسې دردونکـو پېښو څخه یې په ډېر هنر پرده پورته کړې ده.

تېـر کـال زمـا دیـار صـیب سـره پـه جرمنـي کـې لیـدل کتـل وشـو، مـا د هغـه ځینـې شعري ټـولګې هـم لوسـتې وې، هغـه زمـا څخـه د دغـه نـورو کتـابونو د چـاپ پـه هکلـه د مرسـتې غوښـتنه وکـړه، نـو هماغـه و چـې د "څانګـه" نـاول څخـه وروسـته دا دوهـم کتـاب هـم چـاپ شـو. زمـا پـه آنـد (فکـر) یـار صـیب پـه شـعر، نـاول او څېړنیـزو لیکنـو پـوره پـوره ازمېښت کـړی دی. د هغـې ټـولې لیکنـې د قـدر وړ دي، خـو د دې وروسـتیو کتـابونو د چـاپ څخـه دا پـه ډاګـه کېـږي، چـې پـه قیـصه او نـاول لیکلـو کـې یـار صـیب پـوره تجربـه او لاس بـری لـري او دا ځکـه چـې هغـه د ولـس پـه ژبـه پـه سـاده او روانـه لهجـه د قیـصې شـروع او انجـام پـه ډېـر ښـه توګـه تمثیلـوي. دا بـه پـه دې مانـا نـه وي، چـې نـورې لیکنـې یې پـه زړه پـورې نـه دي، خـو کـوم خونـد او مـزه چـې د هغـې پـه نثري لیکنـو خـصوصاً پـه قیصه او نـاول کـې دی د یـادونې وړ بـولم، ځکـه د دغـه ټـولې قیـصې او پـښتنې د افغـانـستان د اوږدې غمیـزې سـره جوخـت تـړون لـري او باالکـل حقیقـي او یـا حقیقـت تـه نـژدې دي. کـه څـه هـم د محمـد اجان یـار پـه دې کتـاب کـې بـه ځینـې تېروتنـې او نیمګړتیـاوې هـم وي او پـه ځینـو ځـایونو کـې بـه د مبـالغې څخـه هـم کـار اخیـستل شـوی وي، خـو پـه حقیقـت کـې قیـصې تـه د رنـګ او ښـکلا ورکـولو لپـاره دا هرڅـه ضـروري وي. زه د پـښتو ژبـې د خـدمت پـه دغـه سـفر کـې محمـد اجان یـار تـه لا ډېـر بریالیتوبونـه غواړم.

عبدالبصیر بیدار

د پښتونخوا د پوهنې د دېرې مرستیال

پېښور، پښتونخوا

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library